

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

12 NOVEMBRE 2003

Proposition de loi relative aux droits des bénévoles

(Déposée par Mme Christel Geerts)

DÉVELOPPEMENTS

I. RÉSUMÉ

Le bénévolat répond à des besoins sociaux que le secteur commercial n'est souvent pas en mesure de satisfaire. Sans ses bénévoles, notre société serait bien mal en point. Les auteurs entendent dès lors couler leurs droits dans des textes légaux.

Un bénévole accomplit une tâche ou une activité au profit de tiers, sans rétribution ni obligation, pour le compte d'une organisation sans but lucratif. Il n'existe pas d'obligation entre un bénévole et une organisation. Une note d'organisation informe le bénévole de la nature des tâches ou activités à accomplir, du type d'assurance couvrant éventuellement ces activités, du paiement ou non d'une indemnité. Le bénévole est également informé qu'il est tenu au secret professionnel prévu à l'article 458 du Code pénal.

Le bénévolat débute généralement de manière informelle. Dans le cadre du bénévolat peuvent se poser toutes sortes de problèmes susceptibles d'avoir de graves conséquences pour le bénévole précisément en raison du caractère informel du bénévolat, ce qui hypothèque celui-ci. Les auteurs encouragent les organisations qui font appel à des bénévoles à contracter une assurance spéciale. De plus, l'assurance familiale ne pourra, à l'avenir, plus exclure la couverture du travail bénévole.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2003-2004

12 NOVEMBER 2003

Wetsvoorstel betreffende de rechten van vrijwilligers

(Ingediend door mevrouw Christel Geerts)

TOELICHTING

I. SAMENVATTING

Vrijwilligerswerk beantwoordt aan maatschappelijke noden die de commerciële sector niet steeds in kan vullen. Zonder vrijwilligers zou onze samenleving vierkant draaien. Indieners willen de rechten van vrijwilligers wettelijk regelen.

Een vrijwilliger voert in opdracht van een organisatie zonder winstoogmerk onbezoldigd en onverplicht een taak of activiteit uit ten behoeve van derden. Er bestaat geen verbintenis tussen een vrijwilliger en een organisatie. Aan de hand van een organisatielijst krijgt de vrijwilliger informatie over de aard van de uit te voeren taken of activiteiten, of en in hoeverre de activiteiten verzekerd zijn, of er een vergoeding wordt uitbetaald. De vrijwilliger wordt eveneens gewezen op het bestaan van de geheimhoudingsplicht vervat in artikel 458 van het Strafwetboek.

Vrijwilligerswerk ontstaat meestal op informele wijze. Tijdens het werk kunnen zich allerlei problemen voordoen die net omwille van het informele karakter ernstige gevolgen kunnen hebben voor de vrijwilliger. Dat gegeven hypotheseert het vrijwilligerswerk. Indieners stimuleren organisaties die vrijwilligers inschakelen om een speciale verzekering af te sluiten. Bovendien zal de familiale polis in de toekomst de dekking van vrijwilligerswerk niet meer kunnen uitsluiten.

Les auteurs règlementent la responsabilité du bénévole et de l'organisation dans leurs rapports mutuels et à l'égard des tiers. Les bénévoles ne seront pas tenus pour responsables s'ils ont commis une faute légère de manière accidentelle. Cette responsabilité sera appréciée en fonction des spécificités du bénévolat.

Un autre aspect est celui du statut du bénévole sur le plan fiscal et au regard du droit social. Un bénévole n'est ni un travailleur salarié ni un indépendant. Les auteurs proposent de plafonner dans la loi les défraiemens que perçoivent les bénévoles et de présumer, sauf preuve contraire, qu'en cas de dépassement du plafond, l'intéressé n'est pas un bénévole, de sorte qu'il sera traité comme les autres non-bénévoles au regard du droit social et sur le plan fiscal.

Enfin, la présente proposition de loi vise à instaurer des règles souples pour les allocataires qui souhaitent travailler en tant que bénévoles.

II. DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend, en l'adaptant, le texte d'une proposition déposée à la Chambre des représentants sous la législature précédente (doc. n° 50 1526/001), qui a déjà fait l'objet d'un avis du Conseil d'État (doc. n° 50 1526/002).

On estime qu'un million et demi de Belges sont, d'une manière ou d'une autre, des bénévoles. Les bénévoles peuvent exercer des activités dans différents secteurs : dans le secteur du bien-être, le secteur socioculturel, le secteur récréatif, les mouvements écologistes, etc.

En Flandre — selon les indicateurs « VRIND » (*Vlaamse regionale indicatoren*) —, environ un citoyen sur cinq exerce activement une activité bénévole. Il est dès lors important que la société et les responsables politiques soutiennent le bénévolat. En ces temps d'individualisme forcené, le bénévolat ne va pas toujours de soi. Pour une collectivité, il est sain que des personnes s'engagent afin de satisfaire des besoins sociaux sans en retirer pour eux-mêmes un quelconque profit. De telles initiatives renforcent incontestablement l'esprit de solidarité et le tissu social.

Dans une étude récente, les sociologues Marc Hooghe, Marc Elchardus et Luc Huyse constatent que la vie associative n'a pas régressé en Flandre (Elchardus, M., et al., « *Het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen : over de sociale constructie van democratisch burgerschap* », Bruxelles, VUBPress, 2001). La participation à la vie associative a même augmenté, mais moins toutefois dans les associations socioculturelles classiques que dans les organisations plus autonomes, fonctionnant par-delà les réseaux,

Indieners regelen de aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie, in hun onderlinge verhouding en tegenover derden. Vrijwilligers zijn niet aansprakelijk voor een toevallige lichte schuld. Bij de beoordeling van die aansprakelijkheid wordt rekening gehouden met het specifieke karakter van het vrijwilligerswerk.

Een ander aspect is de sociaalrechtelijke en fiscale positie van de vrijwilliger. Een vrijwilliger is geen werknemer, noch een zelfstandige. Indieners stellen voor de kostendekkende vergoedingen die vrijwilligers ontvangen wettelijk te plafonneren, en behoudens tegenbewijs te vermoeden dat bij overschrijding van de plafonds betrokkenen geen vrijwilliger is, zodat hij sociaalrechtelijk en fiscaal als andere niet-vrijwilligers wordt behandeld.

Dit voorstel voorziet tenslotte in een soepele regeling voor uitkeringsgerechtigden die vrijwilligerswerk willen verrichten.

II. ALGEMENE TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt, in aangepaste vorm, de tekst over van een voorstel dat tijdens de vorige zittingsperiode in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend (stuk nr. 50 1526/001). Over dat wetsvoorstel heeft de Raad van State reeds een advies uitgebracht (stuk nr. 50 1526/002).

Naar schatting 1,5 miljoen Belgen is op één of andere manier met vrijwilligerswerk bezig. Vrijwilligers kunnen in verschillende sectoren hun engagement kwijt: in de welzijnssector, de socio-culturele sector, de recreatieve sector, in de milieubeweging, enz.

In Vlaanderen is volgens de Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND) ongeveer één op vijf burgers actief in het vrijwilligerswerk. Het is dan ook erg belangrijk dat samenleving en politiek het vrijwilligerswerk ondersteunen. In een tijd van verregaande individualisering is vrijwilligerswerk lang geen evindentie. Voor een samenleving is het gezond dat mensen zich inzetten voor een algemeen belang zonder dat ze daar noodzakelijkerwijs zelf enig voordeel bij hebben. Dergelijke initiatieven versterken onmiskenbaar de gemeenschapszin en het sociale weefsel.

In een recente studie constateerden de sociologen Marc Hooghe, Marc Elchardus en Luc Huyse dat het verenigingsleven in Vlaanderen er niet op achteruit is gegaan (Elchardus, M., e.a., *Het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen : over de sociale constructie van democratisch burgerschap*, Brussel, VUBPress, 2001). De participatie is zelfs verhoogd, niet zozeer in de klassieke socio-culturele verenigingen, maar eerder in minder gebonden, netoverschrijdende organisaties, zoals bijvoorbeeld sportverenigingen. Een

telles que les associations sportives. Une vie associative florissante implique beaucoup de bénévolat.

Contrairement à autrefois, le bénévole d'aujourd'hui ne reste plus lié toute sa vie à la même organisation. Il n'est plus disponible en permanence et préfère s'engager concrètement au sein d'associations qui luttent en faveur des enfants dans le tiers monde, des toxicomanes, des victimes du sida, des droits des animaux, ... plutôt que d'adhérer activement à des institutions classiques telles que des partis politiques, des syndicats et des congrégations religieuses. Qu'il s'agisse toutefois de bénévolat à la mode nouvelle, exercé dans des structures plus petites ou moins rigides, ou de formes plus « traditionnelles » de bénévolat, le travail des bénévoles est toujours aussi précieux. Il conviendrait dès lors que le bénévolat soit ouvert tant à l'engagement « sans attache », qui accorde davantage d'importance à l'objectif qu'à la structure, qu'aux organisations de plus grande taille et plus stables.

Notre objectif, avec la présente proposition de loi, est de réussir la gageure de prendre en compte les souhaits du « nouveau » bénévole tout en ne perdant pas de vue les besoins d'un bénévolat plus traditionnel.

Au Royaume-Uni, les conditions que devrait remplir l'« engagement sur mesure » pour les jeunes ont été examinées dans l'étude intitulée « *What young people want from volunteering* », réalisée par l'*Institute for Volunteering Research* (<http://www.ivr.org.uk/youngresearch.htm>).

Cette étude résume en un seul terme tous les désiderata des jeunes bénévoles : le « *flexivolunteering* », une notion réunissant huit caractéristiques :

1. La flexibilité : des horaires de travail flexibles constituent une priorité; il est préférable que, contrairement à d'autres occupations plus contraignantes, le bénévolat demeure spontané et libre;
2. La légitimité : il faut pouvoir conférer une légitimité telle au bénévolat aux yeux des jeunes qu'ils puissent en retirer une image de jeunes « à la mode »; le bénévolat est encore l'objet de préjugés (bénévolat = charité d'autrefois) qui dissuadent les jeunes de s'engager;
3. La facilité d'accès : le bénévolat doit être ouvert et facilement accessible; des activités de rencontre accessibles à tous peuvent éliminer les préjugés et élargir l'accès au bénévolat;
4. L'expérience : les jeunes espèrent acquérir de l'expérience grâce au bénévolat, expérience qui pourra leur être utile au cours de leur carrière; le bénévolat doit offrir cette opportunité aux jeunes;

florerend verenigingsleven brengt een hoop vrijwilligerswerk met zich mee.

De hedendaagse vrijwilliger bindt zich — anders dan vroeger — niet zozeer levenslang aan dezelfde organisatie. Hij is niet permanent beschikbaar, en kiest eerder voor concrete inzet in verenigingen die opkomen voor kinderen in de derde wereld, drugsverslaafden, aids-patiënten, dierenrechten, ... dan voor een actief lidmaatschap van klassieke instellingen als politieke partijen, vakbonden en kerken. Maar of het nu gaat om vrijwilligerswerk nieuwe stijl in kleinere of lossere verbanden, of om de meer traditionele vormen van vrijwilligerswerk, de inzet van vrijwilligers is steeds even waardevol. Het vrijwilligerswerk laat daarom best ruimte voor zowel dakloos engagement, waarbij het doel belangrijker is dan de structuur, als voor de grotere en vastere verbanden.

Het is de uitdaging van dit voorstel rekening te houden met de wensen van de « nieuwe » vrijwilliger zonder de noden van het meer traditionele vrijwilligerswerk uit het oog te verliezen.

In het Verenigd Koninkrijk werden de voorwaarden waaraan het zogenaamde « engagement op maat » voor jonge mensen zou moeten voldoen, onderzocht in de studie « *What young people want from volunteering* », uitgevoerd door het Institute for Volunteering Research (<http://www.ivr.org.uk/youngresearch.htm>).

De studie vat het verlanglijstje van de jeugdige vrijwilliger samen in één term: flexivolunteering, een begrip met acht kenmerken :

1. Flexibility : flexibele werktijden zijn prioritair; het vrijwilligerswerk blijft best — in tegenstelling tot andere meer verplichte bezigheden — spontaan en vrij;
2. Legitimacy : vrijwilligerswerk moet voor jongeren zodanig gelegitimeerd kunnen worden dat ze er zich een trendy imago mee kunnen aanmeten; vrijwilligerswerk kampt nog steeds met vooroordelen (vrijwilligerswerk = ouderwets liefdadigheidswerk) die jongeren weerhouden zich te engageren;
3. Ease of acces : vrijwilligerswerk moet open minded en makkelijk toegankelijk zijn; laagdrempelige kennismakingsactiviteiten kunnen vooroordelen wegwerken en de toegang tot een vrijwillig engagement verbreden;
4. Xperience : jonge mensen hopen via het vrijwilligerswerk ervaringen op te doen die van pas kunnen komen in hun professionele carrière; het vrijwilligerswerk speelt hier best op in;

5. Les incitants: en prévoyant des incitants et des gratifications, le bénévolat peut concurrencer d'autres loisirs;

6. La diversité: les jeunes veulent de la diversité, tant au niveau de leurs activités qu'en ce qui concerne le degré d'implication et de responsabilités;

7. L'organisation: une organisation efficace et professionnelle, tout en restant informelle, est plus attrayante qu'un environnement bureaucratique et paternaliste;

8. La détente: le bénévolat est un loisir; il doit être agréable, plaisant et distrayant.

Le bénévolat qui présente ces caractéristiques a toutes les chances d'attirer de jeunes bénévoles enthousiastes.

Hormis les jeunes, les personnes âgées sont tout aussi importantes pour le bénévolat. Le vieillissement de la population a une double incidence: d'une part, la demande de bénévoles ira croissante, alors que, d'autre part, le nombre de candidats bénévoles augmentera.

Capital social de notre société, la vie associative bénévole constitue souvent un laboratoire d'innovations. La création de réseaux de contacts est essentielle dans la lutte contre l'aigreur et l'isolement. La présente proposition de loi vise à aider les organisations à être et à rester attrayantes en accordant enfin aux bénévoles les droits qu'ils souhaitent et qu'ils méritent.

Un cadre légal simple et transparent

Cela fait plusieurs années déjà que les bénévoles et les organisations réclament un cadre légal pour le bénévolat. Le statut juridique du bénévole figure à l'ordre du jour politique depuis que les Nations unies ont déclaré l'année 2001 année internationale du bénévolat. Le Conseil supérieur des volontaires a vu le jour au cours de la législature écoulée. Les auditions et les débats organisés au Parlement ont été les prémisses d'une réglementation légale. Le temps est désormais venu de conférer réellement un statut légal au bénévolat.

La littérature consacrée ces dernières années au bénévolat révèle la récurrence de quelques questions juridiques essentielles:

- Comment cerner la notion de bénévole ?
- Où se situe la démarcation entre un bénévole et un travailleur salarié ou un indépendant ?
- Qu'en est-il de la responsabilité du bénévole à l'égard de tiers et à l'égard de l'organisation qui l'occupe ?

5. Incentives: via stimulansen en beloningen kan het vrijwilligerswerk concurreren met andere vrijtijdsbestedingen;

6. Variety: jongeren wensen variatie, zowel in het aanbod van activiteiten als in de mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid;

7. Organisation: een efficiënte en professionele organisatie die toch informeel blijft trekt meer aan dan een bureaucratische betuttelende context;

8. Laughs: vrijwilligerswerk is vrijtijdsbesteding; het zal gezellig, plezierig en ontspannend zijn.

Vrijwilligerswerk dat aan deze kenmerken voldoet heeft goede kans om jong en enthousiast engagement aan te trekken.

Naast het jonge volkje zijn de ouderen minstens even belangrijk voor het vrijwilligerswerk. De vergrijzing heeft een dubbel effect: enerzijds zal de vraag naar vrijwilligers stijgen, anderzijds zal het aantal kandidaat-vrijwilligers toenemen.

Het vrijwillige verenigingsleven vormt het sociaal kapitaal van onze samenleving en is vaak een labo voor innoverende ideeën. De netwerkvorming is essentieel in de strijd tegen verzuring en vereenzaming. Dit wetgevend initiatief wil organisaties ondersteunen om aantrekkelijk te zijn en blijven, door vrijwilligers de rechten toe te kennen die ze vandaag wensen en verdienen.

Een eenvoudige en transparante wettelijke omkadering

Al jaren zijn vrijwilligers en organisaties vragende partij voor een wettelijke omkadering van het vrijwilligerswerk. Sinds de Verenigde Naties 2001 uitgeroepen hebben tot het Internationale Jaar van de Vrijwilliger staat de rechtspositie van de vrijwilliger op de politieke agenda. Tijdens de vorige legislatuur is de Hoge Raad voor Vrijwilligers opgericht. Hoorzittingen en besprekingen in het parlement hebben een eerste aanzet gegeven om te komen tot een wettelijke regeling. Nu is de tijd gekomen het vrijwilligerswerk effectief wettelijk te verankeren.

Uit de literatuur die de afgelopen jaren rond het vrijwilligerswerk is verschenen blijkt dat enkele essentiële juridische vragen steeds opnieuw opduiken:

- Waar begint en eindigt het begrip vrijwilliger ?
- Waar ligt de grens tussen een vrijwilliger en een werknemer of een zelfstandige ?
- Hoe zit het met de aansprakelijkheid van de vrijwilliger tegenover derden en tegenover de vrijwilligersorganisatie ?

— Quelles obligations une organisation a-t-elle à l'égard du bénévole ?

— Le bénévole est-il tenu au secret, par exemple dans le secteur de l'aide sociale ?

— Quelles indemnités un bénévole peut-il recevoir, et comment celles-ci sont-elles traitées au regard du droit social et sur le plan fiscal ?

— Un bénévole est-il assuré par exemple contre les dommages causés aux tiers ou les dommages corporels personnels ?

— L'assurance familiale couvre-t-elle également le travail bénévole ?

— Un chômeur ou tout autre allocataire peut-il exercer des activités bénévoles de manière illimitée et inconditionnelle ?

— Quelle est l'incidence de l'indemnité pour travail bénévole sur le calcul des allocations perçues par les chômeurs, les (pré)pensionnés, les travailleurs en incapacité de travail, les personnes handicapées, les personnes âgées ?

— L'indemnité perçue dans le cadre d'un travail bénévole a-t-elle une incidence au niveau des allocations familiales ?

La présente proposition entend répondre à toutes ces questions. Pour encourager et soutenir les bénévoles et leur action, il convient de leur faciliter autant que possible la tâche. Simplicité, uniformité et transparence constituent les principes de base.

Il est essentiel de faciliter l'accès des allocataires sociaux au bénévolat. Pour ce groupe, le bénévolat constitue l'opportunité rêvée de participer à la vie sociale, la seule possibilité d'accéder à une forme d'intégration sociale. Or, c'est précisément pour ce groupe que la paperasserie administrative est la plus lourde. Ou, pire encore, certains subissent même une réduction de leurs allocations en raison de leur activité bénévole. Cela n'est plus acceptable. Autoriser les allocataires sociaux à exercer une activité bénévole contribue sensiblement au renforcement du tissu social.

Simplifier l'accès au bénévolat encouragera dans cette voie les personnes peu scolarisées en général, qui aujourd'hui font plus difficilement le pas.

Les notions

Les définitions fixent clairement les limites des notions de bénévole et de bénévolat. Un bénévole accomplit une tâche ou une activité au profit de tiers, sans rétribution ni obligation, pour le compte d'une organisation sans but lucratif. Il n'existe pas d'obligation entre un bénévole et une organisation. Une note d'organisation informe le bénévole de la nature des tâches ou activités à accomplir, du type d'assurance couvrant éventuellement ces activités, du

— Welke verplichtingen heeft een organisatie tegenover de vrijwilliger ?

— Hoe zit het met de geheimhoudingsplicht van de vrijwilliger, bijvoorbeeld in de welzijnssector ?

— Welke vergoedingen mag een vrijwilliger ontvangen, en hoe worden die sociaalrechtelijk en fiscaal behandeld ?

— Is een vrijwilliger verzekerd voor bijvoorbeeld schade aan derden of eigen lichamelijke schade ?

— Dekt de familiale polis ook vrijwilligerswerk ?

— Kan een werkloze of andere uitkeringsgerechtigden onbeperkt en onvoorwaardelijk vrijwilligerswerk verrichten ?

— Welke gevolgen heeft een vergoeding voor vrijwilligerswerk op de berekening van uitkeringen van werklozen, (brug) gepensioneerden, arbeidsongeschikten, personen met een handicap, bejaarden ?

— Heeft een vrijwilligersvergoeding gevolgen voor de gezinsbijslag ?

Op al deze vragen probeert dit voorstel een antwoord te bieden. Om de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk de noodzakelijke stimulansen en ondersteuning te geven, moet het hen zo makkelijk mogelijk gemaakt worden. Eenvoud, eenvormigheid en transparantie zijn het uitgangspunt.

Een vereenvoudiging van de toegang tot het vrijwilligerswerk voor uitkeringsgerechtigden is enorm belangrijk. Voor deze groep is vrijwilligerswerk dé kans om deel te nemen aan het maatschappelijk leven, hun enige kans op een vorm van sociale integratie op dat moment. Uitgerekend voor deze groep is de administratieve rompslomp het grootst. Of nog erger, sommigen boeten zelfs in op de uitkering door hun vrijwillig engagement. Dat kan niet langer. Het vrijwilligerswerk opengooien voor uitkeringsgerechtigden betekent een essentiële bijdrage tot een versterkt maatschappelijk weefsel.

Vereenvoudiging van de toegang zal laaggeschoolden in het algemeen, die vandaag moeilijker de weg vinden, aantrekken tot het vrijwilligerswerk.

De begrippen

De grenzen van het begrip vrijwilliger en vrijwilligerswerk worden duidelijk aan de hand van de definities. Een vrijwilliger voert in opdracht van een organisatie zonder winstoogmerk onbezoldigd en onverplicht een taak of activiteit uit ten behoeve van derden. Er bestaat geen verbintenis tussen een vrijwilliger en een organisatie. Aan de hand van een organisatinota krijgt de vrijwilliger informatie over de aard van de uit te voeren taken of activiteiten, of en in

paiement ou non d'une indemnité. Le bénévole est également informé qu'il est tenu au secret professionnel prévu à l'article 458 du Code pénal.

L'organisation peut demander au bénévole de dater la note et de la signer pour réception. Le bénévole n'y est toutefois pas obligé. S'il signe la note, il reconnaît uniquement l'avoir reçue à la date mentionnée. La signature de ce document ne fait naître aucune obligation dans le chef du bénévole, étant donné que le bénévolat est totalement libre.

La loi s'appliquera à toutes les activités bénévoles exercées en Belgique, mais aussi au bénévolat exercé en partie à l'étranger pour le compte d'une organisation établie en Belgique.

Responsabilité et assurance

Un problème important est celui de la responsabilité. Le bénévole qui occasionne des dommages risque de devoir en assumer les conséquences financières. Si, pour certains, la question de la responsabilité est réglée, pour d'autres, elle ne l'est pas. Certains sont assurés, d'autres pas. Les médias ont déjà souvent évoqué les graves conséquences personnelles qu'ont les accidents impliquant des bénévoles (nous songeons notamment à plusieurs décisions judiciaires prononcées à l'encontre d'animateurs de jeunesse).

La présente proposition de loi impute en principe à l'organisation la responsabilité des conséquences du bénévolat. Ce n'est que si l'organisation peut démontrer qu'il y a dol ou faute grave dans le chef du bénévole que celui-ci pourra être tenu pour responsable. Cette responsabilité sera appréciée en fonction des spécificités du bénévolat.

La présente proposition vise à instaurer une assurance spécifique pour bénévoles. Les risques qu'une telle assurance devra couvrir au minimum sont décrits dans la présente proposition de loi. Mais nous ne souhaitons pas obliger les organisations à contracter une assurance pour bénévoles. Les structures informelles et les organisations de moindre importance ne seront en effet pas capables financièrement de satisfaire à une telle obligation. Les bénévoles de ces organisations pourront dans ce cas certainement recourir à leur propre assurance familiale. La présente proposition interdit en effet d'exclure les risques inhérents au travail bénévole dans les assurances familiales. À l'heure actuelle, certaines polices d'assurance excluent, par exemple, explicitement les dommages résultant de l'exercice d'une activité d'animateur de mouvement de jeunesse. Tel ne pourra plus être le cas à l'avenir.

Une autre piste est également envisageable pour les organisations de moindre importance qui ne peuvent supporter la charge financière d'une assurance. Des

hoeverre de activités verzekerd zijn, of er een vergoeding wordt uitbetaald. De vrijwilliger wordt eveneens gewezen op het bestaan van de geheimhoudingsplicht vervat in artikel 458 van het Strafwetboek.

De organisatie kan de vrijwilliger vragen de nota voor ontvangst te ondertekenen en te dateren. De vrijwilliger is daar evenwel niet toe verplicht. Ondertekent hij de nota, dan erkent hij enkel deze te hebben ontvangen op de vermelde datum. De ondertekening verbindt de vrijwilliger tot niets, gelet op het volledig vrije karakter van het vrijwilligerswerk.

De wet omvat alle vrijwilligerswerk dat in België plaatsvindt, maar ook het vrijwilligerswerk dat voor een in België gevestigde organisatie deels in het buitenland wordt verricht.

Aansprakelijkheid en verzekering

Een belangrijk knelpunt is de aansprakelijkheid. De vrijwilliger die schade veroorzaakt, loopt het risico te moeten opdraaien voor de kosten. Voor sommigen is er een aansprakelijkheidsregeling, voor anderen niet. Sommigen zijn verzekerd, anderen niet. De media maakten reeds meermaals melding van verregaande persoonlijke gevolgen van ongevallen voor vrijwilligers (denken we bijvoorbeeld aan meerdere rechterlijke uitspraken in het nadeel van jeugdleiders).

Dit voorstel legt de aansprakelijkheid voor de gevolgen van het vrijwilligerswerk principieel bij de organisatie. Enkel indien de organisatie bedrog of een zware fout van de vrijwilliger kan aantonen zal de vrijwilliger aansprakelijk gesteld kunnen worden. Bij de beoordeling zal rekening worden gehouden met het specifieke karakter van vrijwilligerswerk.

Dit voorstel introduceert een specifieke vrijwilligersverzekering. Welke risico's zo'n verzekering minimaal moet dekken wordt vastgelegd. Maar indien wensen geen verplichting in te voeren om de vrijwilligersverzekering af te sluiten. Voor lossere verbanden en kleinere organisaties zal dit financieel niet haalbaar zijn. De vrijwilligers van deze organisaties zullen dan wel zeker beroep kunnen doen op hun eigen familiale polis. Dit voorstel voorziet immers in een verbod op het uitsluiten van risico's voortkomend uit vrijwilligerswerk in de familiale polissen. Bepaalde verzekeringspolissen sluiten momenteel bijvoorbeeld schade ten gevolge van de uitoefening van het leiderschap van een jeugdbeweging explicet uit. Dat kan in de toekomst niet meer.

Voor de kleinere organisaties die de financiële last van een verzekering niet kunnen dragen is er ook nog een andere piste mogelijk. Verschillende organisaties

accords de coopération pourraient être conclus entre organisations, de manière à ce que des assurances collectives, meilleur marché, puissent être souscrites. Les structures communales et/ou provinciales peuvent apporter leur soutien à cet égard. Leur intervention permettrait aussi de dresser un inventaire des activités de bénévolat menées sur le territoire d'une commune ou d'une province. Lorsque l'offre et la demande se rencontrent, on peut mieux coordonner celles-ci. Une politique adaptée de subventionnement (par les communautés, les provinces ou les communes) pourrait également apporter une solution au problème de l'assurance.

Statut du bénévole au regard du droit social et de la fiscalité

La spécificité du bénévolat réside dans le fait qu'il s'agit d'une activité non rémunérée. De nombreuses organisations remboursent cependant les frais exposés par leurs bénévoles. Tant le fisc que l'Office national de sécurité sociale considèrent ces défraiements avec suspicion, craignant que d'aucuns échafaudent un système de bénévolat assorti de défraiements pour éluder l'impôt et les cotisations sociales. Il s'impose dès lors de légiférer afin que toutes les personnes concernées sachent précisément à quoi s'en tenir, sans pour autant porter atteinte à la spécificité du bénévolat. Il est important que les gens apprennent à faire quelque chose gratuitement et que ce travail soit estimé.

N'étant ni un travailleur ni un prestataire de services, le bénévole n'est en principe pas assujetti à la sécurité sociale. Il n'est dès lors pas logique de le dispenser de l'assujettissement à l'ONSS, dès lors qu'il n'y a jamais été assujetti. Telle est pourtant l'option prise par l'arrêté royal du 19 novembre 2001(1). Mis à part cette contradiction, l'arrêté royal part du principe que le bénévole qui perçoit des indemnités supérieures à 991,57 euros par an et qui ne peut justifier ses frais exerce bel et bien des activités bénévoles, mais n'est plus exempté et est dès lors assujetti. La présente proposition vise à mettre un terme à cette situation hybride.

Quelle est actuellement l'attitude du fisc à l'égard des défraiements versés aux bénévoles ? Le principe général est que les indemnités versées à titre de remboursement des frais exposés par le bénévole ne sont pas imposables ni dans le chef du bénévole ni dans celui de l'organisation. Il s'agit plus particulièrement de frais exposés dans le cadre d'une activité

(1) Arrêté royal modifiant l'arrêté royal du 28 novembre 1969 pris en exécution de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs.

kunnen samenwerkingsverbanden aangaan, zodat goedkopere, collectieve verzekeringen afgesloten kunnen worden. Gemeentelijke en/of provinciale initiatieven kunnen hiervoor ondersteuning bieden. Meteen kan dan ook een stuk inventarisatie gebeuren van het bestaande vrijwilligerswerk dat actief is op het grondgebied van gemeente of provincie. Als vraag en aanbod samenkommen kunnen ze beter op elkaar worden afgestemd. Een aangepast subsidiebeleid (van de gemeenschappen, provincies of gemeenten) kan ook een oplossing voor het verzekeringsprobleem bieden.

Sociaalrechtelijke en fiscale positie van de vrijwilliger

De eigenheid van het vrijwilligerswerk is het feit dat het onbezoldigd gebeurt. Heel wat organisaties vergoeden wel de onkosten die hun vrijwilligers maken. Zowel de fiscus als de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid bekijken zulke onkostenvergoedingen met argusogen. De vrees bestaat dat via een constructie van vrijwilligerswerk met onkostenvergoeding belastingen en sociale bijdragen ontduken zouden worden. Een wettelijke regeling dringt zich dan ook op, zodat alle betrokkenen duidelijk weten waar zich aan te houden. Zulk een wettelijke regeling mag evenwel niet raken aan de eigenheid van vrijwilligerswerk. Het is belangrijk te waarderen en te stimuleren dat mensen iets voor niets doen.

Een vrijwilliger is geen werknemer, noch een leverancier van diensten, zodat hij principieel niet onderworpen is aan de sociale zekerheid. Het is dan ook niet logisch hem vrij te stellen van onderwerping aan de RSZ, vermits hij er hoegenaamd nooit aan onderworpen is geweest. Nochtans is dit de piste die het koninklijk besluit van 19 november 2001(1) bewandelt. Naast deze contradictie gaat het Koninklijk besluit er bovendien van uit dat een vrijwilliger die een vergoeding ontvangt van meer dan 991,57 euro per jaar en zijn kosten niet kan bewijzen wel een vrijwilliger blijft, maar niet langer vrijgesteld en dus onderworpen wordt. Aan deze halfslachtige situatie maakt dit voorstel een einde.

Hoe kijkt de fiscus momenteel aan tegen de vergoedingen van onkosten van vrijwilligers ? Het algemeen principe is dat vergoedingen die worden uitbetaald als terugbetalingen van door een vrijwilliger gemaakte kosten niet belastbaar zijn voor de vrijwilliger noch voor de organisatie. Het gaat dan namelijk om kosten die verkrijgers doen in het kader van een

(1) Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

qui peut être considérée comme un loisir, de sorte qu'il ne peut être question de revenus professionnels. Certaines organisations ne remboursent que les frais réellement prouvés et exigent que des preuves spécifiques soient fournies. D'autres organisations optent pour un défraiement forfaitaire.

Le traitement fiscal de ces défraitements forfaitaires est réglé par plusieurs circulaires ministérielles. Outre une réglementation administrative générale, il existe toute une série de régimes dérogatoires, surtout dans le secteur sportif. La présente proposition prévoit un régime doté d'un ancrage légal clair.

Le système proné par la présente proposition offre une solution tant sur le plan fiscal que du point de vue du droit social.

Une personne qui perçoit une indemnité supérieure à 47,12 euros par jour (soit environ 50 euros sur une base actualisée) et 1177,91 euros par an (soit environ 1 250 euros sur une base actualisée), est présumée ne pas être bénévole. Elle peut réfuter cette présomption en prouvant, pièces à l'appui, que les indemnités qu'elle a perçues couvrent bien des frais. Si elle n'est pas en mesure d'apporter cette preuve, elle sera traitée comme les autres non-bénévoles sur le plan fiscal et au regard du droit social.

Il s'agit là d'une règle claire, sans équivoque et facilement applicable, tant pour les organisations que pour les bénévoles.

Allocataires sociaux et bénévolat

Pour les personnes qui bénéficient actuellement d'une prestation de sécurité sociale, qu'il s'agisse d'allocations de chômage, d'une prépension, d'allocations d'invalidité, d'incapacité de travail ou d'un revenu d'intégration, exercer une activité bénévole n'est pas chose aisée. Or, le bénévolat représente pour ces personnes une opportunité de s'intégrer socialement et de remplir des tâches utiles pour la société.

À l'heure actuelle, la réglementation est différente dans chaque régime d'allocations. Dans certains cas, on peut exercer une activité bénévole, mais il faut remplir une multitude de formalités avant de pouvoir commencer. Dans d'autres cas, c'est tout simplement interdit. Parfois encore, le moindre défraiement perçu pour le travail bénévole est porté en déduction de l'allocation.

Dans ce domaine également, l'uniformité, la simplicité et la transparence doivent être la règle. La présente proposition permettra à tous les allocataires sociaux d'exercer une activité bénévole sans que leurs

activiteit die als vrijetijdsbesteding kan worden beschouwd zodat er geen sprake kan zijn van beroepsinkomsten. Sommige organisaties betalen enkel werkelijk bewezen onkosten terug en eisen de voorlegging van specifieke bewijsstukken. Andere organisaties opteren voor een eerder forfaitair vastgestelde onkostenvergoeding.

De fiscale behandeling van dergelijke forfaitaire onkostenvergoedingen is verspreid over verschillende ministeriële omzendbrieven. Naast een algemene administratieve regeling bestaat er een waar kluwen van afwijkende regimes; vooral in de sportsector. Dit voorstel voorziet in een duidelijke wettelijk verankerde regeling.

Het systeem van dit voorstel biedt zowel op fiscaal als op sociaalrechtelijk vlak een oplossing.

Iemand die een vergoeding ontvangt die hoger ligt dan 47,12 euro per dag (geactualiseerd is dat ongeveer 50 euro) en 1177,91 euro per jaar (geactualiseerd is dat ongeveer 1 250 euro) wordt vermoed geen vrijwilliger te zijn. Hij kan dat vermoeden weerleggen door te bewijzen aan de hand van stukken dat de vergoedingen die hij heeft ontvangen wel degelijk kostenbekkend zijn. Kan hij dat bewijs niet leveren dan wordt hij fiscaal en sociaalrechtelijk behandeld als andere niet-vrijwilligers.

Zowel voor organisaties als voor vrijwilligers is dit een klare, eenduidige en eenvoudig toepasbare regel.

Uitkeringsgerechtigden en vrijwilligerswerk

Mensen die uitkeringsgerechtigd zijn, via een werkloosheidsuitkering, een brugpensioen, een invaliditeitsuitkering, ongeschiktheiduitkering of een leefloon, hebben het momenteel niet makkelijk om vrijwilligerswerk te doen. Nochtans betekent vrijwilligerswerk een kans op maatschappelijke integratie, op het verrichten van nuttige taken in de maatschappij.

Momenteel gelden in elk uitkeringsstelsel verschillende regels. In sommige gevallen mag men wel vrijwilligerswerk doen, maar moet eerst een enorme papierwinkel doorlopen worden om aan de slag te kunnen. In andere gevallen is het zelfs verboden om aan vrijwilligerswerk te doen. In nog andere gevallen wordt ingeboet op de uitkering in ruil voor de kleineren onkostenvergoeding voor het vrijwilligerswerk.

Ook op dit vlak moeten eenvormigheid, eenvoud en transparantie de stelregel zijn. Dit voorstel maakt vrijwilligerswerk mogelijk voor alle uitkeringsgerechtigden, zonder dat ze moeten inboeten op hun

allocations soient diminuées, pour autant que l'indemnité qu'ils perçoivent pour cette activité n'excède pas les plafonds fixés en matière d'allocations.

L'exercice d'une activité bénévole est un droit: il s'agit en effet d'un engagement à titre gracieux, d'une implication et d'une participation sociales. Le bénévolat n'est pas comparable au travail non rémunéré: tout le monde y trouve son compte.

III. COMMENTAIRE DES ARTICLES

CHAPITRE I^{er}

Dispositions générales

Article 1^{er}

La présente loi règle certaines matières bicamérales.

Article 2

Nous souhaitons réglementer le bénévolat exercé entièrement sur le territoire belge, ainsi que le bénévolat exercé principalement en Belgique mais occasionnellement à l'étranger (par exemple, un animateur de jeunesse qui, au cours de l'été, part en voyage à l'étranger avec un groupe).

Même s'il est organisé depuis la Belgique, le bénévolat exercé exclusivement en dehors du territoire belge ne relève pas du champ d'application de la loi proposée, dès lors que certaines dispositions de la présente proposition pourraient, dans le cas contraire, être contraires aux règles de droit international privé en vigueur.

CHAPITRE II

Définitions

Article 3

La définition des notions de bénévole, de bénévolat, d'organisation et de note d'organisation permet de délimiter clairement les contours de la réglementation prévue par la présente proposition.

1. Bénévolat

a) activité exercée sans rétribution ni obligation

La caractéristique essentielle du bénévolat est qu'il s'exerce sans rétribution. Il ne fait donc l'objet

uitkering, voor zover de vastgestelde maximumbedragen voor vergoedingen niet overschreden worden.

Het verrichten van vrijwilligerswerk is een recht: het gaat immers om niet-betaalde inzet, om maatschappelijke betrokkenheid en participatie. Vrijwilligerswerk staat niet gelijk aan onbetaalde arbeid: het biedt een meerwaarde voor iederéén.

III. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Voorliggende wet regelt beperkt bicamerale aangelegenheden.

Artikel 2

Indieners willen het vrijwilligerswerk vatten dat volledig op het Belgische grondgebied plaatsvindt, alsook het vrijwilligerswerk dat hoofdzakelijk in België maar occasioneel in het buitenland wordt verricht (bijvoorbeeld een jeugd animator die in de zomer met een groep naar het buitenland reist).

Vrijwilligerswerk dat uitsluitend buiten het Belgische grondgebied plaatsvindt valt niet onder het toepassingsgebied van deze wet, ook al wordt dat vrijwilligerswerk vanuit België georganiseerd. In het andere geval kunnen sommige bepalingen van huidig voorstel in strijd zijn met geldende internationaal privaatrechtelijke regels.

HOOFDSTUK II

Definities

Artikel 3

Een definiëring van de begrippen vrijwilliger, vrijwilligerswerk, organisatie en organisatinota maakt de contouren van de regeling van huidig voorstel duidelijk.

1. Vrijwilligerswerk

a) onbezoldigd en onverplicht

Essentieel aan vrijwilligerswerk is dat het onbezoldigd wordt verricht. Er staat geen financiële prestatie

d'aucune prestation financière revêtant la forme d'une rémunération. En revanche, un bénévole peut être indemnisé des frais qu'il a supportés (voir ci-après, à l'article 10).

Le bénévolat n'est pas obligatoire.

Il n'existe pas de contrainte pour que l'on exerce une activité à titre bénévole, ni de sanction si l'on ne fait pas du bénévolat.

Cette définition revêt une grande importance, étant donné qu'en vue d'assurer la sécurité juridique, il convient de clarifier non seulement les relations entre les pouvoirs publics et le bénévole (par exemple, en ce qui concerne le traitement fiscal et social des remboursements de frais), mais également les relations du bénévole avec, d'une part, le bénéficiaire de ses activités et, d'autre part, l'organisation pour le compte de laquelle il exerce ses activités de sa propre initiative. Le fait que le bénévolat s'exerce sans obligation implique que la démarche visant à effectuer une prestation à titre gratuit soit effectuée de plein gré, sans que l'exercice de cette initiative puisse faire l'objet d'aucune contrainte juridique.

Le fait que tout engagement dans le bénévolat se fait sur une base volontaire et que le respect de cet engagement ne peut être exigé en justice ne signifie toutefois pas qu'une personne peut exercer bénévolement une tâche comme bon lui semble. En effet, un bénévole accepte de remplir une mission qui a été définie par une organisation (voir, ci-après, le point 4. Note d'organisation). En revanche, le bénévole peut à tout moment décider de ne pas exécuter la tâche ou d'interrompre son exécution.

b) au profit d'autrui

Le bénévolat doit être exercé au profit d'autrui. Il se distingue en cela de l'entraide (la participation à un cours, à un groupe de discussion, etc.), qui profite en effet principalement à la personne même.

c) au sein d'une organisation

Le bénévolat est organisé par une structure en dehors du cadre familial ou privé de la personne qui effectue l'activité bénévole. Les activités organisées exclusivement au sein d'un cercle de parents ou d'amis relèvent en effet de la vie privée.

d) se distingue des activités professionnelles

Ce n'est pas parce que les bénévoles se voient conférer des droits par la loi que l'on peut user et abuser du bénévolat comme une alternative bon marché au travail rémunéré. La même personne ne peut pas exercer les mêmes activités pour la même organisation à la fois en tant que bénévole et en tant qu'employé, indépendant ou fonctionnaire.

in de vorm van een loon tegenover. Een vrijwilliger kan wel een vergoeding voor de door hem gemaakte kosten ontvangen (zie verder, onder artikel 10).

Vrijwilligerswerk is niet verplicht.

Er bestaat geen dwang tot het aangaan van een vrijwillige taak, noch een sanctie als het vrijwilligerswerk niet wordt aangegaan.

Deze afbakening is van groot belang aangezien bij het streven naar rechtszekerheid niet enkel de onderlinge verhouding tussen overheid en vrijwilliger (bijvoorbeeld op het vlak van fiscale en sociale behandeling van onkostenvergoedingen) moet worden uitgeklaard, maar ook de verhouding van de vrijwilliger met enerzijds de begunstigde van zijn activiteiten en anderzijds de organisatie waarvoor hij uit eigen beweging zijn activiteiten verricht. Het onverplichte karakter van vrijwilligerswerk houdt in dat de stap om gratis een prestatie te leveren vrijwillig wordt gezet zonder dat dit initiatief juridisch afdwingbaar is.

Het gegeven dat het engagement tot vrijwilligerswerk vrij is, en dat de naleving van dat engagement niet juridisch afgedwongen kan worden, wil nog niet zeggen dat iemand een vrijwillig op zich genomen taak kan uitvoeren hoe hij of zij dat wil. Een vrijwilliger accepteert een taak uit te voeren zoals die door een organisatie omschreven is (zie verder punt 4. Organisatielnota). Het wil wel zeggen dat de vrijwilliger op elk moment kan beslissen de taak niet uit te voeren, of de uitvoering stop te zetten.

b) ten behoeve van derden

Vrijwilligerswerk moet ten behoeve van andere personen worden verricht. Daarmee onderscheidt het zich van zelfhulp (zoals bijvoorbeeld het deelnemen aan een cursus of een praatgroep), wat immers hoofdzakelijk de eigen persoon ten goede komt.

c) in georganiseerd verband

Vrijwilligerswerk wordt ingericht door een organisatie buiten het privé- of familieverband van degene die het verricht. Activiteiten die zuiver en alleen georganiseerd worden door de kring van familieleden en vrienden behoren tot het privé-leven.

d) onderscheid tegenover professionele activiteiten

Het wettelijk toekennen van rechten aan vrijwilligers mag niet tot gevolg hebben dat vrijwilligerswerk misbruikt kan worden als een goedkoop alternatief voor betaald werk. Dezelfde persoon mag niet dezelfde activiteiten verrichten voor dezelfde organisatie zowel in de hoedanigheid van vrijwilliger als in die van werknemer, zelfstandige of ambtenaar.

Le but n'est pas d'exclure du bénévolat les activités qui font généralement l'objet d'un contrat de travail, mais d'éviter tout abus.

2. Le bénévole

Toute personne physique exerçant une activité qui répond aux éléments constitutifs du bénévolat est un bénévole au sens de la loi proposée.

En d'autres termes, tout bénévole au sens de la loi proposée peut prétendre aux droits prévus par celle-ci. Ces droits ne peuvent pas être accordés à ceux qui ne relèvent pas de la définition prévue par la loi proposée, à savoir les personnes qui exercent des activités professionnelles, des activités semi-agorales (telles que le travail effectué par les sapeurs-pompiers bénévoles, les gardiennes d'enfants, les professeurs rémunérés, les personnes au pair et les autres personnes qui offrent leurs services moyennant une faible rétribution), l'entraide, toute activité bénévole rétribuée ou exercée à titre accessoire ou toute activité dont l'exercice peut faire l'objet d'une contrainte juridique (tel qu'un stage dans une école, dans une entreprise de l'ONEm, en vue de l'apprentissage d'une profession libérale, ou toute peine de substitution telle qu'une peine de travail, ou tout «petit boulot» dans le cadre d'une ALE, ...).

3. L'organisation

Toute association de fait ou personne morale sans but lucratif qui recourt aux services d'au moins un bénévole répond à la définition d'organisation et relève donc du champ d'application de la loi proposée.

Les organisations commerciales sont exclues de ce champ d'application. Il est trop difficile d'éviter les abus lorsqu'une seule et même organisation commerciale occupe à la fois des bénévoles et des travailleurs salariés.

4. Note d'organisation

La note d'organisation est un document dans lequel l'organisation explicite préalablement la nature de ses activités et les modalités de leur exécution, précise si elle est assurée ou non, indique quelles indemnités sont accordées et pour quels motifs, et précise enfin que le bénévole peut être tenu au secret. Cette note peut être établie sous la forme d'un règlement intérieur et lie l'organisation. Elle peut en outre être signée pour réception par le bénévole, sans toutefois que cette signature puisse l'engager.

C'est aux différentes autorités qu'il appartient de régler la teneur du travail bénévole qui relève de leurs

Het is niet de bedoeling de activiteiten die doorgaans het voorwerp uitmaken van een arbeidsovereenkomst uit te sluiten van het vrijwilligerswerk. Het is wél de bedoeling misbruiken te vermijden.

2. Vrijwilliger

Elke natuurlijke persoon die een activiteit verricht die voldoet aan de bovenstaande constitutieve elementen van vrijwilligerswerk, is een vrijwilliger in de zin van deze wet.

Met andere woorden, elke gedefinieerde vrijwilliger kan aanspraak maken op de rechten van deze wet. Kunnen geen aanspraak maken op deze rechten omdat ze buiten de definitie vallen: diegene die beroepsarbeid, semi-agorale arbeid (zoals het werk van vrijwillige brandweerlieden, de onthaalmoeders, betaalde lesgevers, au pairs en andere personen die zich tegen een lichte vergoeding inzetten), zelfhulp, bezoldigd of nevenambtelijk vrijwilligerswerk, of om het even welke juridisch afdwingbare arbeid verricht (zoals stages in een bedrijf, school, RVA, voor het aanleren van een vrij beroep, of een alternatieve sanctie zoals een werkstraf, of klusjes van een PWA, ...).

3. Organisatie

Elke feitelijke vereniging of rechtspersoon zonder winstoogmerk die met minstens één vrijwilliger werkt, valt onder het begrip organisatie, en dus binnen het toepassingsgebied van deze wet.

Commerciële organisaties worden uitgesloten. Het is te moeilijk misbruiken te vermijden als binnen eenzelfde commerciële organisatie zowel vrijwilligers als werknemers actief zijn.

4. Organisatiенota

De organisatiенota is een document waarmee de organisatie vooraf duidelijkheid schept over de aard van de activiteiten, de uitvoeringswijze, het al dan niet verzekerd zijn, welke vergoedingen waarvoor worden betaald, en dat er een geheimhoudingsplicht op de vrijwilliger kan rusten. De nota kan opgevat worden als een huisreglement, en bindt de organisatie. De vrijwilliger kan de nota ondertekenen voor ontvangst, wat geenszins wil zeggen dat hij zich ergens toe verbindt.

Het komt de verschillende overheden toe de inhoud van het vrijwilligerswerk dat tot hun bevoegdheid

compétences, et ce, en fonction de la politique qu'elles entendent mener (on citera l'exemple du décret de la Communauté flamande du 23 mars 1994 relatif au bénévolat organisé dans le secteur de l'aide sociale et de la santé). La note d'organisation prévue par la présente proposition de loi n'y change rien. Notre proposition prévoit seulement l'obligation d'établir cette note et précise en outre quelles doivent en être les dispositions minimales. La note précitée comporte tout au plus une description des activités dont la teneur aurait déjà été réglée par d'autres autorités, mais ne modifie aucunement cette teneur.

La note d'organisation informe par ailleurs le bénévole qu'il peut être tenu au secret conformément à l'article 458 du Code pénal. Dans le secteur de l'aide sociale, il est par exemple extrêmement important que le prestataire de services puisse inspirer une confiance suffisante au demandeur d'aide. Dans le cas contraire, il s'avérera impossible de fournir le service demandé dans de bonnes conditions ou, qui pis est, le demandeur d'aide potentiel se montrera même réticent à effectuer la démarche, souvent difficile, qui consiste à s'adresser à un dispensateur d'aide. Pour le demandeur d'aide, le statut du prestataire de services importe peu. Ce dernier — comme, par extension, tous les autres «clients» des prestataires de services — veut avant tout avoir la garantie que le prestataire auquel il fait appel est tenu au secret, et ce, que ce prestataire soit salarié, indépendant ou bénévole.

D'un point de vue strictement juridique, il n'est pas nécessaire d'attirer spécifiquement l'attention du bénévole sur le fait qu'il est susceptible d'être soumis à l'obligation de secret. Si un volontaire peut apprendre des secrets au sens de l'article 458 du Code pénal, l'obligation de secret est applicable, même si l'intéressé n'en a jamais été informé. Dans les faits, il est cependant plus prudent d'attirer l'attention du bénévole sur l'existence de l'obligation de secret, de manière à ce qu'il puisse y veiller dans le cadre de l'exécution du bénévolat. Pour cette raison, chaque note de l'organisation mentionnera les termes de l'article 458 du Code pénal. Les organisations qui sont manifestement et fréquemment en contact avec des secrets au sens de la loi pénale, préciseront en outre les points auxquels le bénévole doit veiller en particulier.

Il est question d'un secret au sens de l'article 458 du Code pénal, si deux conditions sont réunies :

- il s'agit d'une chose dont on sait que, «dans les faits», elle n'est pas connue;
- cette chose doit rester secrète, parce que l'intéressé le demande ou parce que, dans le cas contraire, un préjudice moral ou matériel pourrait être causé.

Si une organisation omet d'informer le bénévole de la possibilité qu'il apprenne des secrets lors de

hoort te regelen al naar gelang het door hen gewenste beleid (bijvoorbeeld het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 23 maart 1994 betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector). Daar verandert de organisatielnota van huidig voorstel niets aan. Het enige dat deze wet bepaalt is het feit dat er een nota moet zijn, en welke bepalingen deze nota minstens moet bevatten. De nota omvat hooguit een beschrijving van activiteiten die door andere overheden misschien al inhoudelijk zijn geregeld, maar raakt niet aan deze regeling zelf.

De organisatielnota informeert de vrijwilliger dat hij gehouden kan zijn aan de geheimhoudingsplicht van artikel 458 van het Strafwetboek. In de welzijnssector bijvoorbeeld is het erg belangrijk dat de hulpvrager voldoende vertrouwen kan hebben in de dienstenverstrekker. Is dat niet het geval, zal een degelijke dienstverlening onmogelijk blijken, erger, zal de potentiële hulpvrager de vaak moeilijke stap om zich tot een hulpverlener te wenden zelfs niet willen zetten. Een hulpvrager heeft geen boedschap aan het statuut van de dienstenverstrekker. Of die nu werknemer is, zelfstandige of vrijwilliger, de welzijnscliënt — en bij uitbreiding alle andere «cliënten» die beroep doen op een dienstenverstrekker — wil de garantie dat de dienstenverstrekker gebonden is aan de geheimhoudingsplicht.

Strikt juridisch is het niet nodig de vrijwilliger specifiek te gaan wijzen op het van toepassing kunnen zijn van de geheimhoudingsplicht. Indien een vrijwilliger geheimen kan vernemen in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek, dan is de geheimhoudingsplicht van toepassing, ook al wordt hij daar nooit van op de hoogte gebracht. Feitelijk is het echter zorgvuldiger de vrijwilliger attent te maken op het bestaan van de geheimhoudingsplicht zodat de vrijwilliger erop kan letten tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk. Elke organisatielnota neemt om die reden sowieso de letterlijke bewoordingen van artikel 458 van het Strafwetboek over. Organisaties die overduidelijk en vaak in contact komen met geheimen in de zin van de strafwet voegen daar nog aan toe waar de vrijwilliger specifiek op moet letten.

Er is sprake van een geheim in de zin van artikel 458 van het Strafwetboek indien aan twee cumulatieve voorwaarden is voldaan :

- het gaat om een zaak waarvan men meent dat ze «feitelijk» onbekend is;
- die zaak moet onbekend blijven omdat de betrokkenen dit vraagt of omdat in het andere geval materiële of morele schade zou kunnen ontstaan.

Indien een organisatie nalaat de vrijwilliger op de hoogte te brengen van de mogelijkheid dat die tijdens

l'exécution du bénévolat et que l'intéressé est poursuivi et condamné pour violation de l'article 458 du Code pénal, celui-ci peut se retourner contre l'organisation en invoquant la responsabilité quasi délictuelle de l'article 1382 du Code civil.

L'obligation de secret d'un bénévole est soumise aux mêmes règles que l'obligation de secret du professionnel.

CHAPITRE III

La note d'organisation

Article 4

La note d'organisation est remise au préalable au bénévole. Il s'agit toujours d'un document écrit qui reprend les dispositions de l'article 3, 4^o. Afin d'éviter des problèmes, l'organisation peut demander au bénévole de signer un exemplaire de cette note pour réception. La signature est datée, mais n'implique en soi aucun engagement.

CHAPITRE IV

Responsabilité du bénévole et de l'organisation

Article 5

Le régime de responsabilité proposé est fondé sur le principe que chaque organisation est tenue des dommages causés par ses bénévoles dans l'exercice de leurs activités bénévoles, sauf en cas de dol ou de faute grave du bénévole. Il s'agit d'un régime analogue à celui qui s'applique aux travailleurs salariés. Il s'agit d'une responsabilité sans faute : la personne lésée peut se retourner contre l'organisation, en sa qualité d'employeur, pour l'ensemble des dommages causés par suite de l'activité bénévole. Ce n'est que si l'organisation peut démontrer qu'il y a faute grave ou dol dans le chef du bénévole qu'elle pourra se retourner contre le bénévole. Cette responsabilité sera appréciée en fonction des spécificités du bénévolat.

Le régime de responsabilité s'applique tant aux associations dotées de la personnalité juridique qu'aux associations de fait. Une association dotée de la personnalité juridique peut être attaquée en tant que telle, alors que dans le cas d'une association de fait, les membres pourront être tenus pour responsables solidairement à titre individuel.

de uitvoering van het vrijwilligerswerk geheimen neemt, en de vrijwilliger wordt vervolgd en veroordeeld wegens schending van artikel 458 van het Strafwetboek, dan kan de vrijwilliger zich keren tegen de organisatie op basis van de quasi-delictuele aansprakelijkheid van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

De geheimhoudingsplicht van een vrijwilliger volgt analoog de regels van het beroepsgeheim van de professional.

HOOFDSTUK III

De organisatiенota

Artikel 4

De organisatiенota wordt vooraf ter beschikking gesteld van de vrijwilliger. Het gaat steeds om een schriftelijk document dat de bepalingen van artikel 3, 4^o, vermeldt. Om problemen te vermijden kan een organisatie de vrijwilliger vragen de nota voor ontvangst te ondertekenen. De ondertekening wordt gedateerd, maar houdt geen enkele verbintenis in zich.

HOOFDSTUK IV

Aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie

Artikel 5

Het uitgangspunt van de voorgestelde aansprakelijkheidsregel is dat elke organisatie aansprakelijk is voor de schade die haar vrijwilligers veroorzaken tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk, behalve in geval van bedrog of zware schuld van de vrijwilliger. Dit is een analoge toepassing van de aansprakelijkheidsregeling van werknemers. Het gaat om een foutloze aansprakelijkheid: de organisatie kan als opdrachtgever door een schadelijker aangesproken worden voor alle schade die naar aanleiding van het vrijwilligerswerk is ontstaan. Enkel indien de organisatie een zware fout of bedrog van de vrijwilliger aantooft, kan ze zich tegen de vrijwilliger keren. Bij de beoordeling van deze aansprakelijkheid wordt rekening gehouden met het specifieke karakter van het vrijwilligerswerk.

De aansprakelijkheidsregeling geldt zowel voor verenigingen met rechtspersoonlijkheid als voor feitelijke verenigingen. Een vereniging met rechtspersoonlijkheid kan als dusdanig worden aangesproken, terwijl in geval van een feitelijke vereniging de afzonderlijke leden hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Afin d'établir clairement la distinction entre un membre d'une association de fait et un bénévole qui travaille pour une telle association, il est présumé de manière irréfragable qu'un bénévole qui, conformément à l'article 4, signe une note d'organisation pour réception n'est pas membre de l'association de fait. Il est essentiel que les associations de fait attirent l'attention des candidats bénévoles sur cette disposition. Le bénévole n'est en effet pas tenu de signer la note pour réception. Il se recommande dès lors que les bénévoles d'associations de fait signent pour réception et datent en tout cas la note d'organisation.

CHAPITRE V

Assurance bénévolat

Article 6

La législation actuelle n'oblige pas toutes les organisations à assurer leurs bénévoles quant aux accidents éventuels ou à la responsabilité civile. Ce n'est que dans certains secteurs du bénévolat que, pour être agréées ou subsidiées, les organisations sont légalement obligées d'assurer leurs collaborateurs bénévoles. Des directives internes propres à certains secteurs peuvent également obliger les services ou institutions concernés à assurer leurs bénévoles.

Un bénévole court autant de risques que toute autre personne exerçant une activité sociale et qui assume des responsabilités. Dans de nombreux cas, l'assurance des risques encourus par le bénévole relève tout bonnement du devoir de rigueur qui incombe à une organisation de bénévoles. Mais le bénévolat prend tellement de formes et de structures différentes qu'il n'est pas réaliste d'imposer une obligation d'assurance à certaines organisations (sans véritables structures telles que certaines ASBL ou associations de fait), au risque d'empêcher leur fonctionnement.

Les organisations qui souhaitent assurer leurs bénévoles — et il y en aura beaucoup en raison du devoir de rigueur qui leur incombe —, devront au minimum couvrir les risques mentionnés dans le présent article. La définition des conditions de couverture minimales stimule les compagnies d'assurances à établir une police collective dont le prix est raisonnable.

La couverture comprend au minimum la responsabilité extracontractuelle (quasi délictuelle) du bénévole et de l'organisation, le risque d'accidents corporels dont le bénévole peut être victime dans l'exercice de ses activités bénévoles ou sur le chemin entre son domicile et l'endroit où il exerce ces activités, ainsi que la protection juridique. Si une police existante couvre un risque déterminé, l'assurance pour bénévoles la complétera. Un arrêté royal fixera cette réglementation.

Om een duidelijk onderscheid te maken tussen een lid van een feitelijke vereniging en een vrijwilliger die voor een feitelijke vereniging werkt, wordt onweerlegbaar vermoed dat een vrijwilliger die overeenkomstig artikel 4 een organisatielijst voor ontvangst ondertekent géén lid van de feitelijke vereniging is. Het is belangrijk dat feitelijke verenigingen kandidaat-vrijwilligers wijzen op deze bepaling. De vrijwilliger is immers niet verplicht de nota voor ontvangst te ondertekenen. Het is dan ook aan te raden dat vrijwilligers van feitelijke verenigingen in elk geval de organisatielijst voor ontvangst ondertekenen en dateren.

HOOFDSTUK V

Verzekering vrijwilligerswerk

Artikel 6

Binnen de huidige wettelijke regeling is niet elke organisatie verplicht haar vrijwilligers te verzekeren tegen ongevallen of burgerlijke aansprakelijkheid. Slechts in bepaalde sectoren van het vrijwilligerswerk wordt via erkennings- en subsidiërsnormen wettelijk voorzien in een verplichte verzekering voor de vrijwillige medewerkers. Ook interne richtlijnen kunnen in sommige sectoren een verzekeringsplicht opleggen.

Een vrijwilliger loopt evenveel risico's als iedere andere maatschappelijk actieve persoon met verantwoordelijkheden. In vele gevallen behoort het verzekeren van de risico's die de vrijwilligers lopen eenvoudigweg tot de zorgvuldigheidsplicht die op een vrijwilligersorganisatie rust. Maar vrijwilligerswerk gebeurt in zovele vormen en verbanden dat een verzekeringsplicht voor bepaalde organisaties (losse verbanden, sommige VZW's, feitelijke verenigingen) financieel niet haalbaar is, zelfs het einde van de werking zou betekenen.

Organisaties die hun vrijwilligers wensen te verzekeren — en dat zullen er vele zijn gelet op de zorgvuldigheidsplicht die op hen rust — zullen minimaal de risico's moeten dekken die in dit artikel worden vermeld. De omschrijving van de minimale dekkingsvoorwaarden stimuleert de verzekeringssector een collectieve polis op te stellen voor een aanvaardbare prijs.

De dekking omvat minimaal de buitencontractuele (quasi-delictuele) aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie, de lichamelijke schade die een vrijwilliger tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk en op weg van en naar het vrijwilligerswerk kan oplopen, en de rechtsbijstand. Indien een bestaande polis een bepaald risico dekt, werkt de vrijwilligersverzekering aanvullend. Een koninklijk besluit zal deze regeling verder uitwerken.

Il convient de répéter que l'article 3, 4^o, *b*), de la loi proposée impose à toute organisation l'obligation de mentionner si des assurances ont été souscrites, et, dans l'affirmative, les risques couverts.

Articles 7 et 8

À l'heure actuelle, les assurances en responsabilité civile couvrent obligatoirement les dommages qu'une personne peut causer dans le cadre de sa vie privée par le fait de ses activités bénévoles. Les articles 7 et 8 précisent clairement que le travail bénévole est censé se dérouler dans la sphère privée.

Ces dispositions ne sont pas en conflit avec l'article 3, 1^o, *c*), de la loi proposée, qui définit en effet l'organisation bénévole comme extérieure à la sphère familiale ou privée du bénévole. Ce n'est pas parce qu'un bénévole travaille pour une organisation extérieure à sa sphère privée que ce bénévolat s'exerce en dehors de sa sphère privée. Au contraire, le travail bénévole se distingue par définition de toute activité professionnelle, il se retrouve automatiquement dans la sphère privée du bénévole, ce qui — rappelons-le — ne change rien au caractère extra-familial d'une organisation bénévole.

Ces articles ôtent toute possibilité d'exclure de la couverture de l'assurance familiale la responsabilité des dirigeants, préposés et organisateurs de mouvements de jeunesse ou mouvements assimilés, pour les dommages causés par les personnes dont ils doivent répondre (article 6, 4^o, de l'arrêté royal du 12 janvier 1984), de sorte que ces formes de bénévolat sont de toute manière également protégées par les assurances en responsabilité civile.

Il y a lieu de lire ces articles conjointement avec l'article 6, § 2, de la loi proposée.

En ce qui concerne la modification d'un arrêté royal par une loi, nous renvoyons à l'article 22.

CHAPITRE VI

Droit du travail

Article 9

Même si le bénévolat n'est pas un emploi, il peut être dans l'intérêt physique et moral du bénévole d'appliquer certaines dispositions du droit du travail.

La nature du bénévolat fait que les dispositions énumérées dans cet article ne sont en principe pas applicables. L'article prévoit toutefois la possibilité d'appliquer au bénévolat certaines dispositions spécifiques pouvant s'avérer importantes pour les bénévo-

Er weze herhaald dat artikel 3, 4^o, *b*), van deze wet de verplichting oplegt aan elke organisatie om te vermelden of er al dan niet verzekeringen werden afgesloten, en zo ja welke risico's worden gedekt.

Artikelen 7 en 8

De huidige polissen voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekken verplicht de schade die een persoon kan veroorzaken door zijn vrijwilligersactiviteiten in zijn privé-leven. Deze artikelen stellen duidelijk dat het vrijwilligerswerk geacht wordt zich af te spelen in het privé-leven.

Deze bepalingen komen niet in conflict met artikel 3, 1^o, *c*), van deze wet, dat immers de vrijwilligersorganisatie definieert als een verband dat niet tot de familiale of privé-sfeer van de vrijwilliger behoort. Het is niet omdat een vrijwilliger voor een organisatie buiten zijn privé-sfeer werkt dat dit vrijwilligerswerk zich buiten het privé-leven van de vrijwilliger zou afspeLEN. Integendeel, vermits het vrijwilligerswerk zich per definitie onderscheidt van elke professionele activiteit, bevindt het zich automatisch in de privé-sfeer van de vrijwilliger, wat — het weze herhaald — niets verandert aan het extra familiale karakter van een vrijwilligersorganisatie.

Deze artikelen schrappen de mogelijkheid tot uitsluiting van dekking in de familiale polis van de aansprakelijkheid van leiders, aangestelden en organisatoren van jeugd- of gelijkgestelde bewegingen voor de personen voor wie ze instaan (artikel 6, 4^o, koninklijk besluit van 12 januari 1984), zodat ook deze vormen van vrijwilligerswerk sowieso beschermd worden door de polissen burgerrechtelijke aansprakelijkheid.

Deze artikelen dient men samen te lezen met artikel 6, § 2, van deze wet.

Wat betreft de wijziging bij wet van een koninklijk besluit wordt verwezen naar artikel 22.

HOOFDSTUK VI

Arbeidsrecht

Artikel 9

Vrijwilligerswerk is geen tewerkstelling, maar toch kan het in het fysiek of moreel belang van de vrijwilliger zijn dat sommige bepalingen van het arbeidsrecht van toepassing zijn.

De aard van het vrijwilligerswerk maakt dat de in dit artikel opgesomde bepalingen principieel niet van toepassing zijn. Er wordt in de mogelijkheid voorzien specifieke bepalingen die voor vrijwilligers belangrijk kunnen zijn, toch van toepassing te maken op het vrij-

les — bien qu'il ne s'agisse pas d'un travail au sens strict — en habitant le Roi à appliquer, moyennant ou non certaines conditions, les dispositions énumérées aux (groupes de) bénévoles.

Cette formule évite, en outre, de devoir imposer des obligations qui pourraient s'avérer irréalistes, voire paralysantes, pour certaines organisations.

CHAPITRE VII

Indemnités accordées aux bénévoles

Articles 10 et 11

Le bénévolat ne fait l'objet, par définition, d'aucune rémunération. Il ne faut pas que l'obtention d'un quelconque avantage matériel soit le motif incitant à se lancer dans le bénévolat, ce qui ne signifie pas qu'un bénévole doit subir un quelconque préjudice matériel du fait de son engagement bénévole. Afin d'encourager le bénévolat, il est même nécessaire de prévoir une réglementation qui permette de supprimer toute entrave éventuelle, à savoir les frais qu'il est nécessaire d'engager pour se consacrer à une activité bénévole.

Un bénévole doit souvent faire des dépenses. Cela est, en partie, normal : le bénévolat est à ranger parmi les loisirs, et le fait est que les loisirs coûtent de l'argent. D'autre part, les frais exposés peuvent être anormalement élevés. Il y a également des frais qui, en fait, ne doivent pas être pris en charge par le bénévole, mais que celui-ci avance en quelque sorte à l'organisation. C'est ainsi que si l'organisation même avait un téléphone et une connexion internet, le bénévole n'aurait pas dû utiliser son téléphone personnel ou payer un abonnement à internet (pour ne donner que quelques exemples évidents). Il est dès lors tout à fait normal que l'organisation rembourse les montants avancés pour couvrir ces frais. Il ne s'agit pas d'un salaire, d'un don ou d'un avantage en nature, mais du remboursement de sommes avancées.

Un problème peut se poser s'il n'est pas possible de prouver que les sommes payées par une organisation à un bénévole couvrent effectivement le remboursement de frais, et ce, pas tellement parce que les sommes pourraient être considérées comme un salaire — à moins que les paiements soient périodiques et que les montants soient considérables —, de sorte que pourrait se poser un problème d'assujettissement à la sécurité sociale, mais parce que ces sommes pourraient être considérées comme un don ou un paiement effectué dans le cadre d'un contrat de fourniture de services. Dans ce dernier cas, il y a obligation de se soumettre au régime des travailleurs indépendants et, dans les deux cas, il y a assujettissement à l'impôt. Il est toutefois évident qu'un bénévole n'est ni un travailleur salarié, ni un prestataire de services, de

willigerswerk — ondanks het gegeven dat het niet om arbeid gaat — door de Koning de bevoegdheid te geven sommige van de opgesomde bepalingen al dan niet voorwaardelijk van toepassing te verklaren op (groepen van) vrijwilligers.

Deze regeling vermijdt bovendien het opleggen van verplichtingen die voor sommige organisaties onrealistisch, zelfs belemmerend, zijn.

HOOFDSTUK VII

Vergoedingen voor vrijwilligerswerk

Artikelen 10 en 11

Vrijwilligerswerk is per definitie onbezoldigd. Het verwerven van enig materieel voordeel mag niet de drijfveer zijn voor een vrijwillig engagement. Dat wil echter niet zeggen dat een vrijwilliger door zijn engagement enig materieel nadeel moet ondervinden. Om vrijwillig engagement aan te moedigen is het zelfs nodig in een regeling te voorzien die een mogelijke belemmering, namelijk de kosten die gemaakt moeten worden om zich vrijwillig in te zetten, weg te nemen.

Een vrijwilliger maakt vaak kosten. Deels is dat normaal : vrijwilligerswerk is een vrijetijdsbesteding en die kosten nu eenmaal geld. Anderzijds kunnen die kosten abnormaal hoog oplopen. Er zijn ook kosten die eigenlijk niet eens voor rekening van de vrijwilliger zijn, maar die de vrijwilliger als het ware voorstelt aan de organisatie. Als de organisatie zelf een telefoon en een internetverbinding had, hoefde de vrijwilliger niet met zijn privé-toestel te bellen of geen internetabonnement te betalen, om maar enkele voor de hand liggende voorbeelden te nemen. Het is dan ook niet meer dan normaal dat de organisatie die voorgeschoten kosten terugbetaalt. Het gaat niet omloon, noch om een gift, het is geen voordeel in natura, maar wel het terugbetalen van voorgeschoten kosten.

Er kan een probleem ontstaan indien niet bewezen kan worden dat de gelden die een organisatie aan een vrijwilliger betaalt effectief terugbetaalde kosten zijn. Niet zozeer omdat de gelden als loon zouden kunnen worden beschouwd — tenzij de betalingen periodiek weerkeren en de bedragen aanzienlijk zijn — zodat er een probleem van onderwerping aan de sociale zekerheid zou ontstaan. Wel omdat de gelden beschouwd zouden kunnen worden als een gift of een betaling in het kader van een contract van levering van diensten. In dat laatste geval is er de plicht zich te onderwerpen aan het stelsel van de zelfstandigen en in beide gevallen is er belastingsplicht. Het is nochtans duidelijk dat een vrijwilliger noch een werknemer noch een leverancier van diensten is, zodat hij noch onderworpen is aan het sociale zekerheidsstelsel van de werknemers,

sorte qu'il n'est soumis ni au régime de sécurité sociale des travailleurs salariés, ni à celui des travailleurs indépendants. Les indemnités perçues par les bénévoles ne doivent pas non plus être imposées, puisqu'il s'agit du remboursement de frais.

Dans un souci de clarté et afin de régler une fois pour toutes l'éternelle question de la frontière imprécise entre les défraitements et le salaire, cet article dispose que la personne qui perçoit de l'organisation un montant excédant 47,12 euros par jour (montant qui, actualisé, représente environ 50 euros) et 1 177,91 euros par an (ou un montant actualisé de quelque 1 250 euros), est présumée ne pas être bénévole. Ce n'est que si la personne, qui perçoit un montant supérieur aux plafonds précités, peut prouver par un justificatif écrit que les montants perçus couvrent des frais qu'elle a supportés, qu'elle peut encore être considérée comme un bénévole au sens de la loi proposée. Si l'intéressé ne peut apporter cette preuve, il est clair qu'il est très vraisemblablement un prestataire de services ou un travailleur salarié et que les règles normales d'assujettissement à la sécurité sociale et celles de la législation fiscale sont applicables.

En d'autres termes, ou bien l'intéressé n'apporte aucune preuve, auquel cas il est tenu de ne pas dépasser les plafonds susvisés; ou bien l'intéressé fournit tous les justificatifs requis et les plafonds ne sont plus pertinents.

Les plafonds journaliers et annuels ont été légèrement relevés par rapport à ceux prévus par l'arrêté royal du 19 novembre 2001 (modifiant l'arrêté royal du 28 novembre 1969 pris en exécution de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs, *Moniteur belge* du 28 novembre 2001) parce qu'il est ressorti de la pratique que les limites fixées par ledit arrêté ne correspondent pas à la réalité. Les plafonds sont liés aux variations de l'index.

La sanction infligée en cas de dépassement des seuils est claire: le bénévole qui dépasse les plafonds sans pouvoir justifier ses frais n'est pas considéré comme un bénévole.

CHAPITRE VIII

Bénévoles bénéficiaires d'allocations

Section I^{re}

Chômeurs

Article 12

Le bénévolat est exercé sans rétribution ni obligation et le bénévole n'est ni un travailleur salarié, ni un prestataire de services. En principe, la combinaison du bénévolat et du chômage ne peut pas se heurter à

noch aan dat van de zelfstandigen. De vergoedingen voor vrijwilligerswerk hoeven evenmin belast te worden, vermits het gaat om de terugbetaling van kosten.

Om duidelijkheid te creëren, en de eeuwig weerkerende vage grens tussen kostenvergoedingen en loon uit de wereld te helpen, stelt dit artikel dat een persoon die van een organisatie een bedrag ontvangt dat de grens van 47,12 euro per dag (geactualiseerd betekent dit ongeveer 50 euro) en 1 177,91 euro per jaar (geactualiseerd betekent dit ongeveer 1 250 euro) overschrijdt, vermoed wordt geen vrijwilliger te zijn. Enkel indien een persoon die deze drempels overschrijdt kan aantonen aan de hand van geschreven bewijs dat de ontvangen bedragen kostenvergoedend zijn, kan hij nog beschouwd worden als een vrijwilliger in de zin van deze wet. Kan hij dat bewijs niet leveren, dan is het duidelijk dat hij naar alle waarschijnlijkheid diensten levert of werknemer is en dat de normale regels van onderwerping aan de sociale zekerheid en de fiscaliteit van toepassing zijn.

Met andere woorden: ofwel bewijst men niets, en dat kan enkel als men onder de vermelde grenzen blijft, ofwel bewijst men alles, en dan maakt het niet uit of de grenzen worden overschreden of niet.

De dag- en jaargrenzen liggen iets hoger dan in het koninklijk besluit van 19 november 2001 (tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *Belgisch Staatsblad*, 28 november 2001) omdat de praktijk heeft uitgewezen dat de grenzen van dat besluit niet overeenstemmen met de realiteit. De grenzen worden gekoppeld aan de schommelingen van het indexcijfer.

De sanctie voor het overschrijden van de grenzen is duidelijk: wie de grenzen overschrijdt en zijn kosten niet kan bewijzen wordt behandeld als andere niet-vrijwilligers.

HOOFDSTUK VIII

Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers

Afdeling I

Werklozen

Artikel 12

Vrijwilligerswerk is onbezoldigd en onverplicht, en de vrijwilliger is noch een werknemer, noch een leverancier van diensten. De combinatie van vrijwilligerswerk en werkloosheid kan in principe dan ook op

de nombreuses objections d'ordre pratique. De nombreux chômeurs demandent à être intégrés dans une organisation bénévole. C'est une manière pour eux de participer à la vie sociale, de se rendre et de se sentir utiles. Il faut encourager les chômeurs à exercer des activités bénévoles. Le principe qui sous-tend le système prévu par cet article est dès lors de permettre aux chômeurs d'exercer des activités bénévoles.

À l'heure actuelle, un demandeur d'emploi voulant exercer une activité bénévole doit, au préalable, en demander l'autorisation auprès de l'office de l'emploi dont il relève (la réglementation relative aux chômeurs bénévoles figure actuellement dans l'arrêté ministériel du 26 novembre 1991 portant les modalités d'application de la réglementation du chômage, remplacé par l'arrêté ministériel du 27 avril 1994 et modifié par l'arrêté ministériel du 26 mars 1999). Le directeur de cet office peut refuser d'accorder ladite autorisation, parce qu'il estime, par exemple, qu'il ne s'agit pas de bénévolat ou que le demandeur d'emploi ne sera plus suffisamment disponible sur le marché de l'emploi. Cette procédure est particulièrement complexe pour le candidat bénévole. La présente proposition de loi vise dès lors à la simplifier.

Ce nouveau système implique qu'un chômeur candidat bénévole informe son bureau de chômage de son activité bénévole. L'intéressé peut le faire par la communication de la note d'organisation prévue à l'article 3, 4^o, de la présente loi. Après notification, le bénévole peut immédiatement commencer ses activités auprès de son organisation. Le directeur du bureau de chômage peut, après examen de la notification, faire savoir par écrit et de façon dûment motivée au demandeur d'emploi qu'il a des objections à faire valoir à l'encontre du bénévolat et lui communiquer la nature de ces objections. Celles-ci ne peuvent se fonder que sur les dispositions de la loi proposée. Elles sont communiquées à l'Office national de l'emploi, auprès duquel le chômeur peut former un recours dans un délai à fixer par le Roi. Pendant la procédure de recours, le chômeur ne perd ni le droit aux allocations, ni le droit d'exercer l'activité bénévole faisant l'objet du recours.

L'article 580, 3^o, du Code judiciaire reste applicable sans restriction, de telle sorte que le tribunal du travail peut toujours être saisi des contestations opposant le chômeur et l'Office national de l'emploi à propos d'une activité bénévole.

Le Roi fixe les modalités relatives à la mise en œuvre de cet article.

Section II

Prépensionnés

Article 13

La procédure qui s'applique aujourd'hui aux candidats bénévoles prépensionnés est tout aussi

peuvent pratiques bezwaren stuiten. Vele werklozen zijn vragende partij om ingeschakeld te worden in een vrijwilligersorganisatie. Het is een manier om deel te nemen aan het maatschappelijk leven, om zich nuttig te maken en te voelen. Vrijwilligerswerk door werklozen is aan te moedigen. Het principe van de regeling van dit artikel is dan ook dat werklozen vrijwilligerswerk kunnen verrichten.

Vandaag is het zo dat een werkzoekende die vrijwilligerswerk wil verrichten voorafgaand de toelating moet vragen aan zijn werkgelegenheidsbureau (de regeling voor werkloze vrijwilligers is thans vervat in het ministerieel besluit van 26 november 1991 betreffende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, vervangen bij het ministerieel besluit van 27 april 1994 en gewijzigd bij het ministerieel besluit van 26 maart 1999). De directeur van dit bureau kan die toestemming weigeren, bijvoorbeeld omdat hij vermoedt dat het geen vrijwilligerswerk betreft of dat de werkzoekende onvoldoende beschikbaar zou zijn voor de arbeidsmarkt. Deze procedure is voor de kandidaat-vrijwilliger erg omslachtig, en deze wet wenst een vereenvoudiging door te voeren.

De nieuwe regeling houdt in dat een werkloze kandidaat-vrijwilliger zijn werkloosheidsbureau op de hoogte brengt van het vrijwilligerswerk. Dat kan door middel van de mededeling van de organisatienota van artikel 3, 4^o, van deze wet. Na kennisgeving kan de vrijwilliger meteen aan de slag bij zijn organisatie. De directeur van het werkloosheidsbureau kan na onderzoek van de kennisgeving de werkzoekende schriftelijk en voldoende gemotiveerd laten weten dat hij bezwaren heeft tegenover het vrijwilligerswerk, en welke. De bezwaren kunnen enkel voortvloeien uit de bepalingen van deze wet. Het bezwaar wordt toegestuurd aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, en de werkloze kan binnen een door de Koning te bepalen termijn bij dezelfde instantie beroep aantekenen tegen het bezwaar. Tijdens de behandeling van het beroep verliest de werkloze zijn recht op uitkering niet en kan hij aan de slag blijven als vrijwilliger.

Artikel 580, 3^o, van het Gerechtelijk Wetboek blijft onverkort van toepassing, zodat betwistingen tussen de werkloze en de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening over vrijwilligerswerk steeds aanhangig kunnen worden gemaakt bij de Arbeidsrechtbank.

De Koning bepaalt de nadere regels van de regeling van dit artikel.

Afdeling II

Bruggepensioneerden

Artikel 13

De procedure die vandaag van toepassing is op bruggepensioneerde kandidaat-vrijwilligers is al even

lourde que celle qui est appliquée aux candidats bénévoles chômeurs. Une simplification s'impose également en l'occurrence.

Les prépensionnés pourront exercer certaines activités sans faire de déclaration préalable. Il devra cependant s'agir dans ce cas de soins de proximité dispensés ou de travail bénévole effectué pour le compte d'un organisme ou d'une association qui :

- soit ne poursuit pas de but lucratif et est soit d'utilité publique, soit culturel, social ou humanitaire;

- soit satisfait des besoins collectifs qui resteraient sinon insatisfaits.

L'association ou l'organisme devra toutefois faire examiner préalablement par le directeur du bureau de chômage compétent s'il est satisfait à ces conditions. Certaines organisations seront automatiquement agréées et ne devront plus faire effectuer ce contrôle. Tel est, par exemple, le cas pour la Croix-Rouge et la Ligue contre le cancer.

Les candidats bénévoles prépensionnés qui ne relèvent pas de ce système seront traités comme des chômeurs. Ils ne pourront travailler comme bénévoles que si le directeur du bureau de chômage les y autorise sur la base de leur déclaration préalable. Cette autorisation devra être renouvelée chaque année.

Les prépensionnés sont en quelque sorte en partie pensionnés et en partie chômeurs. La différence essentielle par rapport aux chômeurs est que les prépensionnés ne doivent plus demeurer disponibles pour le marché du travail. Il est dès lors injustifiable qu'ils soient traités de la même manière que les chômeurs en ce qui concerne le travail bénévole. La raison d'être du régime qui s'applique aux chômeurs n'est pas applicable aux prépensionnés. Aussi serait-il plus logique d'appliquer aux prépensionnés la même technique qu'aux pensionnés.

La législation en matière de pensions permet de percevoir la pension tout en exerçant une activité, pour autant que celle-ci soit préalablement déclarée et que les revenus qu'elle procure ne dépassent pas un certain plafond. Il n'est toutefois question d'activité que si celle-ci peut générer des revenus au sens du Code des impôts sur les revenus. Étant donné que le bénévolat qui répond aux conditions de la loi proposée ne procure pas de revenus, il n'y a pas d'activité au sens de la législation fiscale, ni donc au sens de la législation en matière de pensions. Il n'y a par conséquent pas non plus d'obligation de déclaration.

Ce régime s'applique par analogie aux prépensionnés : cet article complète l'arrêté royal du 7 décembre 1992 relatif à l'octroi d'allocations de chômage en cas de prépension conventionnelle de manière que, par analogie avec le régime prévu pour les pensionnés, le bénévolat ne sera pas considéré comme une activité. Les prépensionnés pourront dès lors combiner le

omslachtig als deze die wordt toegepast op werkloze kandidaat-vrijwilligers. Een vereenvoudiging dringt zich ook hier op.

Bruggepensioneerden mogen bepaalde activiteiten uitoefenen zonder voorafgaande aangifte. Het moet dan wel gaan om mantelzorg of vrijwilligerswerk voor een organisme dat of een vereniging die :

- hetzij een niet winstgevend doel heeft en ofwel van openbaar nut, ofwel cultureel, sociaal of humaan is;

- hetzij voldoet aan collectieve behoeften die anders niet vervuld zouden zijn.

Het organisme of de vereniging moet door de directeur van het bevoegde werkgelegenheidsbureau voorafgaandelijk laten onderzoeken of aan deze voorwaarden is voldaan. Sommige organisaties zijn automatisch erkend en hoeven de controle niet meer te laten uitvoeren. Dat is bijvoorbeeld het geval met het Rode Kruis en de Kankerliga.

Bruggepensioneerde kandidaat-vrijwilligers die buiten dit systeem vallen worden behandeld als werklozen. Zij mogen maar vrijwilligerswerk verrichten mits toestemming van de directeur van het werkloosheidsbureau op basis van hun voorafgaande aangifte. Die toestemming moet jaarlijks vernieuwd worden.

Bruggepensioneerden zijn als het ware deels gepensioneerd en deels werkloos. Het grote verschil met werklozen is echter dat bruggepensioneerden niet langer beschikbaar moeten blijven voor de arbeidsmarkt. Het is dan ook niet te verantwoorden dat ze op het vlak van vrijwilligerswerk op dezelfde wijze behandeld worden als werklozen. De ratio die achter de regeling voor werklozen steekt is niet toepasbaar op bruggepensioneerden. Daarom is het logischer voor bruggepensioneerden dezelfde techniek toe te passen als voor gepensioneerden.

In de pensioenwetgeving is de uitoefening van een activiteit in cumulatie met het pensioen toegelaten mits deze activiteit voorafgaandelijk wordt aangegeven en de inkomsten bepaalde grenzen niet overschrijden. Er is evenwel slechts sprake van een activiteit indien deze inkomsten kan opleveren als bedoeld in het Wetboek van Inkomstenbelastingen. Vermits vrijwilligerswerk dat aan de voorwaarden van deze wet voldoet geen inkomsten oplevert, is er geen activiteit in de zin van de fiscale wetgeving, en dus ook niet in de zin van de pensioenwetgeving en bijgevolg is er ook geen meldingsplicht.

Deze regeling wordt naar analogie toegepast voor bruggepensioneerden : dit artikel vult het koninklijk besluit van 7 december 1992 betreffende de toekenning van werkloosheidsuitkeringen in geval van conventioneel brugpensioen zodanig aan dat naar analogie van de regeling voor gepensioneerden vrijwilligerswerk niet beschouwd wordt als een activiteit. Op

bénévolat et la prépension sans limite ni condition et ne devront pas craindre d'être sanctionnés pour ne pas avoir déclaré le travail bénévole. Les indemnités qu'ils percevront en vertu de la loi proposée ne compromettront pas non plus le paiement de leurs allocations. Il va de soi qu'ils devront toutefois respecter les limitations prévues par la loi.

En ce qui concerne l'insertion de dispositions dans un arrêté royal par une loi, on se reportera à l'article 22 de la loi proposée.

Section III

Personnes en état d'incapacité de travail

Article 14

Les bénéficiaires d'une indemnité d'invalidité ne doivent pas être condamnés à la passivité totale. Ils veulent et peuvent, grâce au volontariat, se rendre utiles dans la société. La jurisprudence interprète l'article 100 de la loi AMI de manière trop restrictive lorsqu'elle soutient que les personnes en état d'incapacité de travail ne peuvent pas être actives. Cet article lève tout doute à cet égard en indiquant explicitement que les personnes en incapacité de travail peuvent exercer une activité bénévole.

Section IV

Revenu d'intégration

Article 15

Il va de soi que les bénéficiaires du revenu d'intégration doivent, eux aussi, pouvoir exercer une activité bénévole, cette dernière leur permettant en effet de s'intégrer dans la vie sociale et de s'enrichir d'une multitude d'expériences intéressantes.

Dès lors que les indemnités visées à l'article 10 de la loi proposée ne constituent ni une rémunération, ni un revenu, il y a lieu de compléter la loi concernant le droit à l'intégration sociale de manière à ce que les indemnités précitées ne soient certainement pas considérées comme des moyens d'existence.

Section V

Allocations aux handicapés

Article 16

Pour calculer l'allocation de remplacement de revenus et l'allocation d'intégration des personnes handi-

die manier kunnen bruggepensioneerten onbeperkt en onvoorwaardelijk het vrijwilligerswerk combineren met hun brugpensioen en moeten ze niet vrezen een sanctie op te lopen omdat ze het vrijwilligerswerk niet hebben aangegeven. Evenmin kunnen de vergoedingen die ze overeenkomstig deze wet ontvangen de betaling van hun uitkering in het gedrang brengen. Vanzelfsprekend hebben ze zich wel te houden aan de beperkingen van deze wet.

Wat betreft de aanvulling bij wet van een koninklijk besluit wordt verwezen naar artikel 22 van deze wet.

Afdeling III

Arbeidsongeschikten

Artikel 14

Personen die een invaliditeitsuitkering genieten hoeven niet tot volledige passiviteit gedoemd te zijn. Ze willen en kunnen zich wel degelijk maatschappelijk nuttig maken via het vrijwilligerswerk. De rechtspraak interpreteert artikel 100 van de ZIV-wet te restrictief waar gesteld wordt dat arbeidsongeschikten niet actief zouden mogen zijn. Dit artikel neemt alle twijfel weg door expliciet te vermelden dat vrijwilligerswerk door een arbeidsongeschikte kan.

Afdeling IV

Leefloon

Artikel 15

Mensen die een leefloon ontvangen moeten uiteraard evengoed vrijwilligerswerk kunnen uitoefenen. Op die manier kunnen ze zich in het maatschappelijk leven integreren, en allerlei interessante ervaringen opdoen.

Vermits de vergoedingen van artikel 10 van deze wet geen loon of inkomen uitmaken, moet de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie zodanig worden aangevuld dat ze zeker niet beschouwd worden als bestaansmiddelen.

Afdeling V

Tegemoetkomingen aan personen met een handicap

Artikel 16

Voor de berekening van de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming

capées, on se base sur le revenu imposable. Dès lors que les indemnités visées à l'article 10 de la loi proposée ne sont pas assujetties à l'impôt, elles n'ont aucune incidence sur les allocations accordées aux personnes handicapées.

Le calcul de l'allocation pour l'aide aux personnes âgées tenant compte de toutes les ressources, cet article vise à insérer, dans l'arrêté royal applicable en la matière, une exonération pour les montants perçus par le bénévole.

En ce qui concerne l'insertion d'une disposition dans un arrêté royal par une loi, on se reportera à l'article 22 de la loi proposée.

Section VI

Revenu garanti aux personnes âgées et garantie de revenus aux personnes âgées

Articles 17 et 18

Les indemnités visées à l'article 10 de la loi proposée ne constituant ni une rémunération ni un revenu, elles ne peuvent être prises en considération en tant que ressources pour le calcul du revenu garanti aux personnes âgées et de la garantie de revenus aux personnes âgées.

Section VII

Allocations familiales

Article 19

Cet article règle le traitement, en matière d'allocations familiales, des allocations qui peuvent découler du bénévolat. L'insertion de cette réglementation dans les lois coordonnées relatives aux allocations familiales permet d'éviter qu'il ne faille également modifier différentes dispositions d'arrêtés d'exécution (plus particulièrement l'article 4, alinéa 1^{er}, de l'arrêté royal du 16 février 1968 déterminant les conditions et la période durant laquelle les allocations familiales sont accordées en faveur de l'enfant qui prépare un mémoire de fin d'études supérieures, l'article 3, alinéa 1^{er}, de l'arrêté royal du 19 août 1969 déterminant les conditions auxquelles les allocations familiales sont accordées en faveur de l'enfant qui effectue un stage pour pouvoir être nommé à une charge, et l'article 12 de l'arrêté royal du 30 décembre 1975 fixant les conditions auxquelles les allocations familiales sont accordées en faveur de l'enfant qui suit des cours).

van personen met een handicap wordt verwezen naar het belastbaar inkomen. Vermits de vergoedingen zoals bedoeld in artikel 10 van deze wet vrijgesteld zijn van onderwerp aan de belastingen, hebben ze geen gevolgen voor de tegemoetkomingen aan personen met een handicap.

Voor de berekening van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden wordt rekening gehouden met alle bestaansmiddelen zodat dit artikel in het regelende koninklijk besluit in een vrijstelling voorziet voor de bedragen die de vrijwilliger ontvangt.

Wat betreft de aanvulling van een koninklijk besluit bij wet wordt verwezen naar artikel 22 van deze wet.

Afdeling VI

Gewaarborgdinkomenvoorbejaardeneninkomensgarantie voor ouderen

Artikelen 17 en 18

Vermits de vergoedingen van artikel 10 van deze wet geen loon noch inkomen uitmaken, mogen ze niet in aanmerking worden genomen als bestaansmiddel bij de berekening van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en de inkomensgarantie voor ouderen.

Afdeling VII

Gezinsbijslagen

Artikel 19

Dit artikel regelt de behandeling in de kinderbijslag van de vergoedingen die uit het vrijwilligerswerk voort kunnen komen. Door deze regeling in de samengevoegde wetten op de kinderbijslag op te nemen wordt vermeden dat ook in verschillende bepalingen van uitvoeringsbesluiten moet worden ingegrepen (meer bepaald in artikel 4, eerste lid, van het koninklijk besluit van 16 februari 1968 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder en van de periode gedurende welke kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat een verhandeling bij het einde van de hogere studiën voorbereidt, artikel 3, eerste lid, van het koninklijk besluit van 19 augustus 1969 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat een stage maakt om in een ambt te kunnen worden benoemd en artikel 12 van het koninklijk besluit van 30 december 1975 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat onderwijs volgt).

Les indemnités obtenues dans le cadre du bénévolat ne peuvent être considérées comme un revenu ou un bénéfice, ni comme une rémunération brute ou une prestation sociale au sens des articles 1^{er}, alinéa 4, et 8, alinéa 2, de l'arrêté royal du 6 mars 1979 fixant les conditions auxquelles les allocations familiales sont accordées en faveur de l'enfant lié par un contrat d'apprentissage, et de l'article 4, § 4, de l'arrêté royal du 12 août 1985 portant exécution de l'article 62, § 5, des lois coordonnées relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés.

Article 20

Si l'octroi d'une indemnité de bénévolat, conformément à l'article 10 de la loi proposée, faisait obstacle au paiement des allocations familiales, cela entraînerait fortement l'engagement des mineurs. La loi proposée visant notamment à favoriser cet engagement, cet article précise clairement qu'il ne peut y avoir un tel obstacle.

Article 21

Cet article prévoit également qu'une indemnité de bénévolat, octroyée conformément à l'article 10 de la loi proposée, ferait obstacle au paiement des allocations familiales.

En ce qui concerne l'insertion de dispositions dans un arrêté royal par une loi, on se reportera à l'article 22 de la loi proposée.

CHAPITRE IX

Disposition finale

Article 22

La loi proposée opte pour un système cohérent dans son ensemble, de sorte que quatre dispositions complètent ou modifient un arrêté royal. Afin de respecter le principe de la séparation des pouvoirs, cet article confère explicitement au Roi le pouvoir de supprimer, de compléter ou de modifier ces ajouts ou ces modifications, selon les procédures consacrées.

*
* *

De vergoedingen voor vrijwilligerswerk mogen naast niet als inkomen of winst evenmin beschouwd worden als brutoloon of sociale uitkering zoals bedoeld in de artikelen 1, vierde lid en 8, tweede lid van het koninklijk besluit van 6 maart 1979 tot bepaling van de voorwaarden waaronder kinderbijslag wordt verleend ten behoeve van het kind dat verbonden is door een leerovereenkomst en in artikel 4, § 4, van het koninklijk besluit van 12 augustus 1985 tot uitvoering van artikel 62, § 5, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

Artikel 20

Indien het toekennen van een vergoeding voor vrijwilligerswerk overeenkomstig artikel 10 van deze wet een beletsel zou vormen voor de gezinsbijslag, zou dat een stevige rem zijn op het engagement van minderjährigen. Deze wet wil onder andere dat engagement aanwakkeren zodat dit artikel duidelijk stelt dat zo'n beletsel niet aanwezig kan zijn.

Artikel 21

Ook dit artikel zorgt ervoor dat een vergoeding voor vrijwilligerswerk overeenkomstig artikel 10 van deze wet een beletsel zou vormen voor de gezinsbijslag.

Wat betreft de aanvulling van een koninklijk besluit bij wet wordt verwezen naar artikel 22 van deze wet.

HOOFDSTUK IX

Slotbepaling

Artikel 22

Deze wet opteert voor een samenhangende regeling in zijn geheel, zodat vier bepalingen een koninklijk besluit aanvullen of wijzigen. Om het principe van de scheiding der machten te respecteren machtigt dit artikel de Koning explicet deze aanvullingen of wijziging op te heffen, aan te vullen of te wijzigen volgens de geijkte procedures.

Christel GEERTS.

*
* *

PROPOSITION DE LOI**CHAPITRE I^{er}****Dispositions générales****Article 1^{er}**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

La présente loi régit le bénévolat exercé principalement sur le territoire belge.

CHAPITRE II**Définitions****Art. 3**

Pour l'application de la présente loi, on entend par :

1^o bénévolat: toute activité :

- a) qui est exercée sans rétribution ni obligation;
- b) qui est exercée au profit d'une ou de plusieurs personnes autres que celle qui exerce l'activité, d'un groupe ou d'une organisation ou encore de la collectivité dans son ensemble;
- c) qui est organisée par une organisation autre que le cadre familial ou privé de celui qui exerce l'activité;
- d) et qui n'est pas exercée par la même personne et pour la même organisation dans le cadre d'un contrat de travail, d'un contrat de services ou d'une désignation statutaire;

2^o bénévole: toute personne physique qui exerce une activité visée au 1^o;

3^o organisation: toute association de fait ou personne morale sans but lucratif qui fait appel à des bénévoles;

4^o note d'organisation: document dans lequel l'organisation précise :

- a) la nature, le mode et les modalités d'exécution de l'activité visée au 1^o;
- b) si elle a contracté une assurance couvrant le bénévolat visée à l'article 6;

WETSVOORSTEL**HOOFDSTUK I****Algemene bepalingen****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Deze wet regelt het vrijwilligerswerk dat hoofdzakelijk verricht wordt op het Belgisch grondgebied.

HOOFDSTUK II**Definities****Art. 3**

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

1^o vrijwilligerswerk: elke activiteit:

- a) die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht;

b) die verricht wordt ten behoeve van één of meerdere personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel;

c) die ingericht wordt door een organisatie, anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;

d) en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling;

2^o vrijwilliger: elke natuurlijke persoon die een activiteit verricht zoals bedoeld in 1^o;

3^o organisatie: elke feitelijke vereniging of rechts-persoon zonder winstoogmerk die met vrijwilligers werkt;

4^o organisatinota: document waarin de organisa-tie beschrijft :

- a) wat de aard, de uitvoeringswijze en de uitvoe-ringsmodaliteiten zijn van de activiteit bedoeld in 1^o;

- b) of de organisatie een verzekering heeft voor vrij-willigerswerk zoals bedoeld in artikel 6;

c) si elle paie des indemnités aux bénévoles et, dans l'affirmative, lesquelles et dans quels cas;

d) que les activités exercées impliquent que le bénévole peut avoir connaissance de secrets à l'égard desquels il est tenu au secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal, cet article étant intégralement reproduit.

CHAPITRE III

La note d'organisation

Art. 4

Avant que le bénévole commence ses activités au sein d'une organisation, celle-ci lui transmet une note d'organisation. L'organisation peut demander au bénévole de signer un exemplaire de cette note pour réception. La signature mentionne la date.

CHAPITRE IV

Responsabilité du bénévole et de l'organisation

Art. 5

Chaque organisation est tenue des dommages causés par ses bénévoles dans l'exercice de leurs activités bénévoles.

En cas de dommages causés par le bénévole à l'organisation ou à des tiers dans l'exercice de ses activités bénévoles, le bénévole ne répond que de son dol et de sa faute grave.

Pour l'application du présent article, la personne qui signe, en tant que bénévole, la note d'organisation d'une association de fait est présumée de manière irréfragable ne pas être membre de cette association de fait.

CHAPITRE V

Assurance bénévolat

Art. 6

§ 1^{er}. Le contrat d'assurance conclu en Belgique afin de couvrir les risques liés au bénévolat couvre les assurés au moins pour les risques suivants :

1^o la responsabilité civile, à l'exclusion de la responsabilité contractuelle de l'organisation;

c) of de organisatie vergoedingen betaalt aan de vrijwilligers en, zo ja, welke en in welke gevallen;

d) dat de activiteiten inhouden dat de vrijwilliger geheimen kan vernemen ten aanzien waarvan hij gehouden is tot de geheimhoudingsplicht bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, waarbij dat artikel integraal wordt overgenomen.

HOOFDSTUK III

De organisatiенота

Art. 4

Alvorens de activiteiten van een vrijwilliger voor een organisatie een aanvang nemen, overhandigt de organisatie een organisatiенота aan de vrijwilliger. De organisatie mag de vrijwilliger vragen een exemplaar van deze nota te ondertekenen voor ontvangst. De ondertekening vermeldt de datum.

HOOFDSTUK IV

Aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie

Art. 5

Elke organisatie is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door haar vrijwilligers bij de uitvoering van hun vrijwilligerswerk.

Ingeval de vrijwilliger bij het verrichten van het vrijwilligerswerk de organisatie of derden schade berokkent, is hij enkel aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld.

Voor de toepassing van dit artikel wordt de persoon die de organisatiенота van een feitelijke vereniging tekent als vrijwilliger, onweerlegbaar vermoed geen lid van de feitelijke vereniging te zijn.

HOOFDSTUK V

Verzekering vrijwilligerswerk

Art. 6

§ 1. Het verzekeringscontract dat wordt afgesloten tot dekking van de risico's met betrekking tot vrijwilligerswerk, geeft aan de verzekerden ten minste een dekking voor:

1^o de burgerlijke aansprakelijkheid met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid van de organisatie;

2^o la responsabilité civile, à l'exclusion de la responsabilité contractuelle des bénévoles pour les dommages qu'ont subis l'organisation, le bénéficiaire, d'autres bénévoles ou des tiers pendant l'exercice des activités ou au cours des déplacements effectués dans le cadre des activités;

3^o les dommages corporels subis par des bénévoles lors d'accidents survenus pendant l'exercice des activités ou au cours des déplacements effectués dans le cadre de celles-ci;

4^o la protection juridique pour les risques visés au 1^o, 2^o et 3^o.

§ 2. La couverture visée au § 1^{er} peut toutefois se limiter aux risques qui ne sont pas couverts par d'autres contrats d'assurance.

§ 3. Le Roi fixe les modalités relatives aux conditions de garantie minimum des contrats d'assurance couvrant le bénévolat.

Art. 7

À l'article 6 de l'arrêté royal du 12 janvier 1984 déterminant les conditions minimales de garantie des contrats d'assurance couvrant la responsabilité civile extracontractuelle relative à la vie privée, le 4^o est abrogé.

Art. 8

Le travail bénévole effectué au profit d'une organisation est censé se dérouler dans le cadre de la vie privée, au sens de l'arrêté royal du 12 janvier 1984 déterminant les conditions minimales de garantie des contrats d'assurance couvrant la responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée.

CHAPITRE VI

Droit du travail

Art. 9

La loi du 16 mars 1971 sur le travail et ses arrêtés d'exécution, le règlement général pour la protection du travail, la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail, la loi du 30 juin 1971 relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales, l'arrêté royal n° 5 du 23 octobre 1978 relatif à la tenue des documents sociaux, l'arrêté royal du 8 août 1980 relatif à la tenue des documents sociaux et

2^o de burgerlijke aansprakelijkheid met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid van hun vrijwilligers voor de schade toegebracht aan de organisatie, aan de begünstigde, aan andere vrijwilligers of aan derden tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten;

3^o de lichamelijke schade geleden door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar en van de activiteiten;

4^o de rechtsbijstand voor de onder 1^o, 2^o en 3^o, genoemde risico's.

§ 2. De dekking, zoals bedoeld in § 1, mag evenwel beperkt worden tot de risico's die niet op basis van andere verzekeringsovereenkomsten zijn gedekt.

§ 3. De Koning stelt de nadere regels vast betreffende de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van het vrijwilligerswerk.

Art. 7

In artikel 6 van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven wordt het 4^o opgeheven.

Art. 8

Vrijwilligerswerk verricht door een vrijwilliger voor een organisatie wordt geacht zich af te spelen in het privé-leven zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven.

HOOFDSTUK VI

Arbeidsrecht

Art. 9

De arbeidswet van 16 maart 1971 en haar uitvoeringsbesluiten, het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming, de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoeringen van hun werk, de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk ingeval van inbreuk op sommige sociale wetten, het koninklijk besluit nummer 5 van 23 oktober 1978 betreffende het bijhouden van sociale documenten,

la loi du 5 décembre 1968 sur les conventions collectives de travail et les commissions paritaires ne sont pas applicables au bénévolat.

Par dérogation à l'alinéa 1^{er}, le Roi peut déterminer les conditions auxquelles et les circonstances dans lesquelles les dispositions des lois et des arrêtés d'exécution visés à l'alinéa 1^{er} peuvent s'appliquer à l'ensemble des bénévoles ou à certaines catégories de bénévoles.

CHAPITRE VII

Les indemnités perçues dans le cadre du bénévolat

Art. 10

Le caractère non rémunéré du bénévolat n'empêche pas que le bénévole puisse être indemnisé par l'organisation des frais qu'il a supportés pour celle-ci. Le bénévole n'est pas tenu de prouver la réalité et le montant de ces frais, pour autant que le montant total des indemnités perçues n'excède pas 47,12 euros par jour et 1 177,91 euros par an. Ces montants sont liés à l'indice pivot 103,14 (base 1996 = 100).

Si le montant total des indemnités que le bénévole a perçues de l'organisation excède les montants visés à l'alinéa 1^{er}, ces indemnités ne peuvent être considérées comme un remboursement des frais supportés par le bénévole pour l'organisation que si la réalité et le montant de ces frais peuvent être justifiés au moyen de documents probants. Le montant des frais peut être fixé conformément à l'arrêté royal du 26 mars 1965 portant réglementation générale des indemnités et allocations de toute nature accordées au personnel des ministères.

Art. 11

Une activité ne peut être considérée comme un travail bénévole si l'un des montants ou les deux montants maximaux visés à l'article 10 sont dépassés et si la preuve visée à l'article 10, alinéa 2, ne peut être apportée. La personne qui exerce cette activité ne peut dans ce cas être considérée comme bénévole.

het koninklijk besluit van 8 augustus 1980 betreffende het bijhouden van sociale documenten en de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités zijn niet van toepassing op het vrijwilligerswerk.

In afwijking van het eerste lid kan de Koning bepalen onder welke voorwaarden en in welke situaties bepalingen uit de in het eerste lid bedoelde wetten en uitvoeringsbesluiten van toepassing kunnen zijn op alle vrijwilligers of op bepaalde groepen van vrijwilligers.

HOOFDSTUK VII

Vergoedingen voor vrijwilligerswerk

Art. 10

Het onbezoldigd karakter van het vrijwilligerswerk belet niet dat de door de vrijwilliger voor de organisatie gemaakte kosten door de organisatie worden vergoed. De realiteit en de omvang van deze kosten moeten niet bewezen worden voor zover het totaal van de ontvangen vergoedingen niet meer bedraagt dan 47,12 euro per dag en 1 177,91 euro per jaar. De bedragen bedoeld in vorige zin zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 (basis 1996 = 100).

Bedraagt het totaal van de door de vrijwilliger van de organisatie ontvangen vergoedingen meer dan de in het eerste lid bedoelde bedragen, dan kunnen deze enkel als een terugbetaling van door de vrijwilliger voor de organisatie gemaakte kosten worden beschouwd, indien de realiteit en het bedrag van deze kosten kan aangetoond worden aan de hand van bewijskrachtige documenten. Het bedrag van de kosten mag worden vastgesteld overeenkomstig het koninklijk besluit van 26 maart 1965 houdende de algemene regeling van de vergoedingen en toelagen van alle aard toegekend aan het personeel der ministeries.

Art. 11

Een activiteit kan niet als vrijwilligerswerk beschouwd worden indien één van de of beide in artikel 10 bedoelde grenzen overschreden worden en het in artikel 10, tweede lid, bedoelde bewijs niet kan geleverd worden. De persoon die deze activiteit uitoefent kan in dat geval niet als vrijwilliger beschouwd worden.

CHAPITRE VIII

Bénévoles bénéficiaires d'allocations

Section I^{re}

Chômeurs

Art. 12

Un chômeur peut exercer une activité bénévole, à condition d'en faire la déclaration préalable et écrite au bureau de chômage.

Le directeur du bureau de chômage peut introduire une réclamation contre l'exercice de l'activité, s'il peut prouver que ladite activité ne présente pas les caractéristiques du bénévolat au sens de la présente loi.

Le chômeur peut former auprès de l'Office national de l'emploi un recours contre la réclamation visée à l'alinéa précédent. Pendant la procédure de recours, le chômeur ne perd ni le droit aux allocations, ni le droit d'exercer l'activité bénévole faisant l'objet du recours.

Le Roi fixe les modalités afférentes à la procédure de déclaration, à la procédure de recours et aux dispenses de contrôle en ce qui concerne les activités bénévoles exercées par des chômeurs.

Section II

Prépensionnés

Art. 13

L'article 14, § 1^{er}, alinéa 2, de l'arrêté royal du 7 décembre 1992 relatif à l'octroi d'allocations de chômage en cas de prépension conventionnelle est complété comme suit:

«ni au travail bénévole au sens de la loi du ... relative aux droits des bénévoles».

Section III

Travailleurs atteints d'une incapacité de travail

Art. 14

L'article 100, § 1^{er}, alinéa 1^{er}, de la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonné le 14 juillet 1994, est complété comme suit:

«Le travail bénévole au sens de la loi du ... relative aux droits des bénévoles n'est pas considéré comme une activité.»

HOOFDSTUK VIII

Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers

Afdeling I

Werklozen

Art. 12

Een werkloze kan vrijwilligerswerk uitoefenen op voorwaarde dat hij dit voorafgaand en schriftelijk aangeeft bij het werkloosheidsbureau.

De directeur van het werkloosheidsbureau kan bezwaar inbrengen tegen het uitoefenen van de activiteit indien hij kan aantonen dat deze activiteit niet de kenmerken vertoont van vrijwilligerswerk als bedoeld in deze wet.

Tegen het bezwaar als bedoeld in het vorige lid kan door de werkloze beroep aangetekend worden bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. Tijdens de beroepsprocedure verliest de werkloze noch het recht op uitkeringen, noch het recht op het verrichten van het vrijwilligerswerk dat voorwerp uitmaakt van het beroep.

De Koning stelt de nadere regels vast voor de aangifteprocedure, de beroepsprocedure en de controle-vrijstellingen betreffende vrijwilligerswerk verricht door werklozen.

Afdeling II

Bruggepensioneerden

Art. 13

Artikel 14, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit van 7 december 1992 betreffende de toekenning van werkloosheidsuitkeringen in geval van conventioneel brugpensioen wordt aangevuld als volgt:

«of het vrijwilligerswerk in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van de vrijwilligers.»

Afdeling III

Arbeidsongeschikten

Art. 14

Artikel 100, § 1, eerste lid, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorgingen en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wordt aangevuld als volgt:

«Vrijwilligerswerk in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers wordt niet beschouwd als werkzaamheid.»

<p>Section IV</p> <p>Revenu d'intégration</p> <p>Art. 15</p> <p>L'article 16 de la loi du 26 mai 2002 concernant le droit à l'intégration sociale est complété par un § 3, libellé comme suit:</p> <p>«§ 3. Les indemnités au sens de la loi du ... relative aux droits des bénévoles ne sont pas prises en compte pour le calcul des ressources.»</p>	<p>Afdeling IV</p> <p>Leefloon</p> <p>Art. 15</p> <p>Artikel 16 van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie wordt aangevuld als volgt:</p> <p>«§ 3. Een vergoeding in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers wordt niet in aanmerking genomen bij het berekenen van de bestaansmiddelen.»</p>
<p>Section V</p> <p>Allocations aux handicapés</p> <p>Art. 16</p> <p>L'article 6, § 2, de l'arrêté royal du 5 mars 1990 relatif à l'allocation pour l'aide aux personnes âgées, modifié par les arrêtés royaux du 30 mars 1993, du 15 janvier 1999, du 17 mars 1999, du 14 juillet 2000 et du 14 juin 2001, est complété comme suit:</p> <p>«13° de l'indemnité perçue en tant que bénévole au sens de la loi du... relative aux droits des bénévoles.»</p>	<p>Afdeling V</p> <p>Tegemoetkomingen aan personen met een handicap</p> <p>Art. 16</p> <p>Artikel 6, § 2, van het koninklijk besluit van 5 maart 1990 betreffende de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 30 maart 1993, 15 januari 1999, 17 maart 1999, 14 juli 2000 en 14 juni 2001, wordt aangevuld als volgt:</p> <p>«13° de vergoeding ontvangen als vrijwilliger zoals bedoeld in de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers.»</p>
<p>Section VI</p> <p>Revenu garanti aux personnes âgées et garantie de revenus aux personnes âgées</p> <p>Art. 17</p> <p>L'article 4, § 2, de la loi du 1^{er} avril 1969 instituant un revenu garanti aux personnes âgées, modifié par l'arrêté royal du 22 décembre 1969, par la loi du 29 décembre 1990 et par la loi du 20 juillet 1991, est complété par la disposition suivante:</p> <p>«9° de l'indemnité visée dans la loi du ... relative aux droits des bénévoles.»</p>	<p>Afdeling VI</p> <p>Gewaarborgdinkomen voor bejaarden en inkomensgarantie voor ouderen</p> <p>Art. 17</p> <p>Artikel 4, § 2, van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, zoals gewijzigd bij koninklijk besluit van 22 december 1969, bij wet van 29 december 1990 en bij wet van 20 juli 1991, wordt aangevuld als volgt:</p> <p>«9° een vergoeding, als bedoeld in de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers.»</p>
<p>Art. 18</p> <p>Dans l'article 7, § 1^{er}, de la loi du 22 mars 2001 instituant la garantie de revenus aux personnes âgées, il est inséré, entre les alinéas 2 et 3, un alinéa, libellé comme suit:</p> <p>«Pour l'application de la présente loi, l'indemnité visée dans la loi du ... relative aux droits des bénévoles n'est pas prise en compte à titre de ressources.»</p>	<p>Art. 18</p> <p>In artikel 7, § 1, van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd:</p> <p>«Voor de toepassing van deze wet wordt niet als bestaansmiddel in aanmerking genomen, een vergoeding in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers.»</p>

Section VII

Allocations familiales

Art. 19

Un article 175bis, libellé comme suit, est inséré dans les lois relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés, coordonnées par l'arrêté royal du 19 décembre 1939:

«Art. 175bis. — Pour l'application des présentes lois, le bénévolat au sens de la loi du ... relative aux droits des bénévoles n'est pas considéré comme une activité lucrative. Les indemnités au sens de l'article 10 de la loi précitée ne sont pas considérées comme un revenu, un bénéfice, une rémunération brute ou une prestation sociale, pour autant que le bénévolat ne perde pas son caractère non rémunéré conformément au même article de la même loi.»

Art. 20

Dans l'article 1^{er} de la loi du 20 juillet 1971 instituant des prestations familiales garanties, modifié par la loi du 8 août 1980, par l'arrêté royal n° 242 du 31 décembre 1983 et par les lois du 20 juillet 1991, du 29 avril 1996, du 22 février 1998, du 25 janvier 1999, du 12 août 2000 et du 24 décembre 2002, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1^{er} et 2:

«La perception par l'enfant d'une indemnité visée dans la loi du ... relative aux droits des bénévoles n'empêche pas l'octroi de prestations familiales.»

Art. 21

L'article 6, dernier alinéa, de l'arrêté royal du 25 octobre 1971 portant exécution de la loi du 20 juillet 1971 instituant des prestations familiales garanties, modifié par les arrêtés royaux du 8 mai 1984, du 15 juillet 1992 et du 16 avril 2002, est complété par la disposition suivante:

«11^o de l'indemnité visée dans la loi du ... relative aux droits des bénévoles.»

CHAPITRE IX

Disposition finale

Art. 22

Le Roi peut à nouveau modifier, abroger ou compléter les dispositions que les articles 7, 13, 16 et

Afdeling VII

Gezinsbijslagen

Art. 19

In de bij het koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, wordt een artikel 175bis gevoegd, luidende:

«Art. 175bis. — Voor de toepassing van deze wetten wordt vrijwilligerswerk in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers niet beschouwd als een winstgevende activiteit. De vergoedingen in de zin van artikel 10 van vermelde wet worden niet beschouwd als een inkomen, een winst, een brutoloon of een sociale uitkering voor zover het vrijwilligerswerk zijn onbezoldigd karakter niet verliest overeenkomstig hetzelfde artikel van dezelfde wet.»

Art. 20

In artikel 1 van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag, zoals gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1980, bij het koninklijk besluit nr. 242 van 31 december 1983 en bij de wetten van 20 juli 1991, 29 april 1996, 22 februari 1998, 25 januari 1999, 12 augustus 2000 en 24 december 2002, wordt tussen het eerste en het tweede lid, het volgende lid ingevoegd:

«Wanneer het kind een vergoeding geniet als bedoeld in de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers, is dit geen beletsel voor de toekenning van gezinsbijslag.»

Art. 21

Artikel 6, laatste lid, van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot uitvoering van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag, zoals gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 8 mei 1984, 15 juli 1992 en 16 april 2002, wordt aangevuld als volgt:

«11^o een vergoeding in de zin van de wet van ... betreffende de rechten van vrijwilligers.»

HOOFDSTUK IX

Slotbepaling

Art. 22

De koning kan de bepalingen die door de artikelen 7, 13, 16 en 21 van deze wet werden toegevoegd of

21 de la présente loi ont ajoutées ou modifiées dans les divers arrêtés royaux cités.

gewijzigd in de diverse vermelde koninklijke besluiten, opnieuw wijzigen, opheffen of aanvullen. Hij volgt daarbij de procedures en vormvereisten die voorheen reeds golden voor het wijzigen, opheffen of aanvullen van die besluiten.

2 octobre 2003.

2 oktober 2003.

Christel GEERTS.